

2023

T.C. İLETİŞİM BAŞKANLIĞI

İLETİŞİM UZMAN YARDIMCISI

Ön Eleme Sınavı

KONU ANLATIMLI

%100 ÖZGÜN

İletişim Başkanlığı İletişim Uzman Yardımcısı
Sınavına göre özgün hazırlanmıştır.

2023

T.C. İLETİŞİM BAŞKANLIĞI

**İLETİŞİM
UZMAN
YARDIMCISI**

Ön Eleme Sınavı

KONU ANLATIMLI

İLETİŞİM BAŞKANLIĞI**İLETİŞİM UZMAN
YARDIMCISI****KONU ANLATIMLI****EDİTÖR**

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

©

Bütün hakları Data Yayınlarına aittir. Yayıncının ve editörün izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz. Kitabın bilimsel sorumluluğu editöre aittir. Editör bölümlere katkıda bulunmuştur.

**BU KİTAP T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞININ BANDROLÜ İLE
SATILMAKTADIR.**

ISBN/Sertifika No

978-625-6519-28-2 / 40447

SAYFA TASARIMI

Data Dizgi Ekibi

KAPAK TASARIMI

Data Grafik Ekibi

BASKI VE CİLT

Data Dijital Matbaacılık

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok.
Matbaacılar Sitesi Mat-Sit İş Merkezi No:2/20
Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0 312 384 29 95 – 0 505 925 57 81
Faks: 0 312 342 23 58

ÖN SÖZ

İletişim Başkanlığı İletişim Uzman Yardımcısı Ön Eleme Sınavı için titiz çalışmalar sonucunda hazırlamış olduğumuz “Hazırlık Kitabımızı” siz değerli adayların hizmetine sunmaktan mutluluk duyuyoruz. Hazırlık kitabımız güncel mevzuat konuları dikkate alınmış olup geçmiş yıllardaki çıkmış tüm sorular analiz edilerek hazırlanmış ve konu sonlarına bolca testler konularak kendinizi pekiştirmeniz arzulanmıştır. Bu kitabımızın sizlere çok faydalı olacağına inanıyor ve yapılacak olan sınavda başarılar diliyoruz.

DATA YAYINLARI

KİTABA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİNİZ İÇİN

datayayinlari@gmail.com adresine e-posta ile veya
0542 262 03 37 WhatsApp iletişim numaramız
üzerinden iletebilirsiniz.

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE 1 TÜRKÇE	5
1. BÖLÜM SÖZCÜKTE ANLAM VE SÖZCÜK BİLGİSİ.....	5
2. BÖLÜM CÜMLEDE ANLAM	16
3. BÖLÜM PARAGRAF BİLGİSİ.....	25
4. BÖLÜM YAZIM KURALLARI.....	39
5. BÖLÜM NOKTALAMA İŞARETLERİ	50
6. BÖLÜM ANLATIM BOZUKLUĞU	62
7. BÖLÜM SES BİLGİSİ	71
8. BÖLÜM SÖZCÜKTE YAPI.....	78
9. BÖLÜM SÖZCÜK TÜRLERİ	84
10. BÖLÜM CÜMLE BİLGİSİ.....	96
ÜNİTE 2 MATEMATİK	102
1. BÖLÜM TEMEL KAVRAMLAR VE İŞLEM YETENEĞİ.....	102
2. BÖLÜM SAYI BASAMAKLARI VE TABAN ARİTMETİĞİ	127
3. BÖLÜM BÖLME - BÖLÜNEBİLME – EBOB - EKOK.....	133
4. BÖLÜM RASYONEL SAYILAR - BASİT EŞİTSİZLİKLER - MUTLAK DEĞER	146
5. BÖLÜM ÜSLÜ SAYILAR	160
6. BÖLÜM KÖKLÜ SAYILAR.....	165
7. BÖLÜM ÇARPANLARA AYIRMA	170
8. BÖLÜM ORAN - ORANTI VE BİRİNCİ DERECEDEKİ DENKLEMLER	174
9. BÖLÜM PROBLEMLER.....	184
10. BÖLÜM KÜMELER.....	219
11. BÖLÜM İŞLEM - MODÜLER ARİTMETİK.....	228
12. BÖLÜM FONKSİYONLAR.....	235
13. BÖLÜM PERMÜTASYON - KOMBİNASYON - OLASILIK	241
14. BÖLÜM SAYISAL MANTIK	253
ÜNİTE 3 TARİH	264
1. BÖLÜM İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ	264
2. BÖLÜM TÜRK İSLAM TARİHİ.....	280
3. BÖLÜM TÜRKİYE TARİHİ.....	298
4. BÖLÜM OSMANLI TARİHİ.....	313
5. BÖLÜM OSMANLI KÜLTÜR VE MEDENİYETİ	339

6. BÖLÜM XX. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ	363
7. BÖLÜM KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ	380
8. BÖLÜM KURTULUŞ SAVAŞI MUHAREBELER DÖNEMİ	394
9. BÖLÜM ATATÜRK İLKE VE İNKILAPLARI	411
10. BÖLÜM ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI	431
ÜNİTE 4 COĞRAFYA	
1. BÖLÜM TÜRKİYE'NİN YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ	438
2. BÖLÜM TÜRKİYE'NİN İKLİMİ VE BİTKİ ÖRTÜSÜ	464
3. BÖLÜM TÜRKİYE'DE NÜFUS VE YERLEŞME	477
4. BÖLÜM TÜRKİYE'NİN EKONOMİK COĞRAFYASI	493
ÜNİTE 5 HUKUKUN TEMEL KAVRAMLARI	
ÜNİTE 6 ULUSLARARASI KURULUŞLAR	
ÜNİTE 7 TÜRKİYE VE DÜNYA İLE İLGİLİ GENEL KÜLTÜR VE GÜNCEL SOSYO-EKONOMİK KONULAR	
ÜNİTE 8 657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU	
ÜNİTE 9 14 SAYILI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI TEŞKİLATI HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ	
ÜNİTE 10 İLETİŞİM BAŞKANLIĞI BÖLGE MÜDÜRLÜKLERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK	
ÜNİTE 11 CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM MERKEZİ YÖNETMELİĞİ	
ÜNİTE 12 İLETİŞİM BAŞKANLIĞI DİSİPLİN AMİRLERİ YÖNETMELİĞİ	
ÜNİTE 13 İLETİŞİM TEORİLERİ	
ÜNİTE 14 SOSYOLOJİYE GİRİŞ	
ÜNİTE 15 TÜRK SİYASAL TARİHİ	

1. ÜNİTE: TÜRKÇE VE DİL BİLGİSİ

SÖZCÜKTE ANLAM VE SÖZCÜK BİLGİSİ

BÖLÜM 1

I. ANLAM

Her sözcük görünen, görünmeyen varlık ya da durumlardan birini çağırır. Bu çağırışlardan her birine "anlam" denir. Sözcüklerin tek başına anlamları olduğu gibi cümle içinde kazandığı yeni anlamlar da olabilir. Sözcüklerin anlam çeşitlenmesini şu başlıklar altında inceleyebiliriz:

SÖZCÜKTE ANLAM

1. Gerçek Anlam
 - a. Temel Anlam
 - b. Yan Anlam
2. Terim Anlam
3. Mecaz Anlam

1. GERÇEK ANLAM

Sözcüğün zihnimizde uyandırdığı ilk anlam gerçek anlamdır. Sözcüğün gerçek anlamı iki şekilde kullanılabilir:

a. Temel (İlk) Anlam

Sözcüklerin aklımıza ilk gelen anlamlarıdır. Başka bir deyişle bir sözcüğün sözlükteki ilk anlamıdır.

- Yolun sağ tarafında iğde ağaçları vardır.
- Bardaktaki suyu niye döktün?

NOT

- ✓ Bir sözcüğün tek başına iken taşıdığı anlam ile cümledeki anlamı aynı ise o sözcük temel anlamıyla kullanılmış demektir.
- ✓ Martinin kanatları ıslaktı.
- ✓ Gençler sahilde ateş yakmışlar.

b. Yan Anlam (Kullanım Anlamı)

Sözcüklerin temel anlamlarıyla ilgilerini devam ettirecek kazanmış olduğu ikincil anlamlardır. Yan anlamda benzetme önemlidir. Bir sözcüğün birden fazla yan anlamı olabilir.

- Bu işteki zararınızı ancak bu yolla telafi edebilirsiniz. (Yöntem)
- Ondan kurtulmanın yollarını arayalım.

2. TERİM ANLAM

Bilim, sanat, spor ya da meslek dallarıyla ilgili özel, sınırlı bir anlamı ve kullanımı olan sözcüklere terim denir. Terimler gerçek anlamda kullanılır. Bir sözcüğün terim anlamı, ait olduğu alanda kullanıldığı an ortaya çıkar.

- doku, nöron → biyoloji terimi
- replik, tirat → tiyatro terimi
- hece, ölçü, uyak → edebiyat terimi
- Dünya, Güneş etrafında döner. (astronomi terimi)
- Bu dairenin alanını hesaplayabilir misin? (geometri terimi)
- Verilen eylemleri çatısına göre inceleyiniz. (dil bilgisi terimi)
- Radyo dalgalarını bulamıyordum. (teknik terimi)
- Korner atışını İsmail kullanacaktı. (spor terimi)
- Fizik dersinde ses dalgalarını işledik. (fizik terimi)

Örnek Soru

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi temel anlamda kullanılmıştır?

- A) Hep geç kalmak onun âdetidir.
- B) Nüfus cüzdanımı yitirdim, geçersizdir.
- C) Bakanlık kadrosunda hiç açık yok.
- D) Elektrik saati arızalanmış.
- E) Maçı kaybeden sporcular taş yağmuruna tutuldular.

Çözüm

A'daki âdet sözcüğü temel anlamında kullanılmıştır. Bu sözcüğün temel anlamı "bir kimsenin yapmaya alışmış olduğu şey"dir. "âdet" sözcüğünün cümledeki kullanımı akla ilk gelen anlamıyla ilgilidir. Diğer seçeneklerde verilen sözcükler yan veya mecaz anlamda kullanılmıştır. B'de cüzdan (resmi evrak), C'de açık (kontenjan), D'de saat (sayaç) sözcükleri yan anlamda, E'de ise yağmur (aşırı, çok fazla) sözcüğü mecaz anlamdadır.

Cevap A

Örnek Soru

"Kök" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Bazı bitkilerin kökleri hekimlikte kullanılır.
- B) Bu sezon rakiplerimize kök söktüreceğiz.
- C) Çınarın kökleri nehre kadar uzamış.
- D) Dilimizde birçok sözcüğün kökü tek hecedir.
- E) Artık bu meseleyi kökünden halletmeliyiz.

Çözüm

"Kök" sözcüğü: A ve C'de gerçek, B ve E'de mecaz anlamı olarak kullanılmıştır. D seçeneğinde ise dil biliminin bir kavramı olan kökten bahsedilmektedir.

Cevap D

3. MECAZ (DEĞİŞMECE) ANLAM

Çok anlamlı bir sözcüğün temel ve yan anlamından tamamen sıyrılarak kazandığı yeni anlamına mecaz anlam denir.

Hiçbir sözcük cümle içinde kullanılmadan mecaz anlam kazanamaz.

- Baksana, adam sinirinden patlıyor. (mecaz anlam)
- Kıvırmasın da gerçeği anlatsın. (mecaz anlam)
- Bu kez çok ağır konuştu. (mecaz anlam)
- Gerçekten renkli bir kişiliğiniz var. (mecaz anlam)

NOT

- ✓ Deyimlerin neredeyse tümü mecaz anlamıdır.
- ✓ (gözden düşmek, suya sabuna dokunmamak, ağzını aramak, boy ölçüşmek...

Örnek Soru

- I. Onun bu pişkinliğine bir anlam veremedik.
- II. Çoğunluk sağlanmadığı için toplantı ertelendi.
- III. Cesaretinin kırılmasına sen sebep oldun.
- IV. Çevre temizliğine önem vermek gerekir.

Yukarıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükler gerçek anlamı dışında kullanılmıştır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

Çözüm

II. ve IV. cümlelerde geçen çoğunluk ve temizlik sözcükleri gerçek anlamıyla kullanılmıştır. I. cümledeki pişkin (nezaket kurallarına uymayan), III. cümledeki kırılmak (güvenini yitirmek) sözcükleri gerçek anlamlarının dışında kullanıldığı için mecaz anlamıdır.

Cevap B

Yansıma Sözcükler

Doğada insan dışındaki herhangi bir varlığın sesinden hareketle dilde oluşturulan sözcüklere yansıma sözcük denir. Yansıma sözcüklerin kökleri, doğada duyulan sesin kendisidir.

- Miyavladı
- fokurduyor
- cızırtı horlama
- hırlama
- çınlama...

Örnek Soru

Ünlü kişilerin yaşamlarının didik didik edilmesi (ayrıntılı olarak incelenmesi) kaçınılmaz (vazgeçilmez) bir durum. Sıra

Mark Twain'e gelmiş gibi görünüyor. Ama bir farkla: Bu dosyayı hazırlayan (oluşturan), Twain'in ta kendisi! Dosyada, yazarın

ölümünden yüz yıl sonra yayımlanması koşuluyla yazdığı otobiyografisi (öz yaşam öyküsü) yer alıyor. Yazılanların ne ka-

dar nesnel (yansız) olabileceği elbette tartışılır. Ama kuşkusuz ilginç bir kitap olacak.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisi ayraç içinde verilen sözün anlamını içermemektedir?

- A) I.
- B) II.
- C) III.
- D) IV.
- E) V.

Cevap B

II. SÖZCÜKLERDE ANLAM İLİŞKİLERİ

1. EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜKLER

Anlam bakımından birbirinin yerini tutan sözcüklere eş anlamlı sözcük denir. Anlamdaşlık ilişkisi yabancı dillerden dilimize girmiş sözcüklerle Türkçe sözcükler arasında görülür. Türkçe sözcükler arasında eş anlamlılık değil, yakın anlamlılık söz konusudur.

- soru / sual
- yanıt / cevap
- sunma / arz
- görev / vazife

NOT

- ✓ Eş anlamlı sözcükler genellikle birbirlerinin yerine kullanılabilir; fakat bazı durumlarda birbirinin yerini tutmaz.

► **Karadır** bahtım, kördür talihim

cümlesinde "kara" sözcüğünün yerine "siyah" sözcüğü kullanılamaz.

- ✓ Eş anlamlı sözcüklerin aynı cümle içinde kullanılması anlatım bozukluğuna neden olur:

► Bu konudaki **öneri** ve **tekliflerinizi** değerlendireceğim. (öneri ve teklif)

Örnek Soru

Olaylara bir de bu gözle bakmalısın.

Bu cümledeki altı çizili sözün cümleye kattığı anlam, aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Sorunlara bu anlayışla yaklaştığın sürece başarılı olamazsın.
 B) Amacına ulaşabilmek için çalışmalarını bu noktada yoğunlaştırmalısın.
 C) Bu gidişle okulu ancak önümüzdeki yıl bitirebilir.
 D) Bu böyle sürüp giderse onu uyararak zorunda kalacağız.
 E) Bu ayrıntıyı gözden kaçırmazsan sonuca ulaşırısın.

Çözüm

Altı çizili olan "bu gözle" sözü "bu anlayışla" anlamında kullanılmıştır. Eş anlamlı sözcükler birbirlerinin yerine kullanılabilir. Öncül cümlede yer alan "bu gözle" sözünden yerine "bu anlayışla" sözü getirildiğinde anlamda bir daralma veya eksilme olmayacaktır.

Cevap A

Örnek Soru

Kimi filmler vardır, bizi içimizdeki cam kırıklarına değerek (dokunarak) kendi eksiklerimizden yakalar. İş böyle filmlere gelince aşınası olduğumuz (tanıdığımız) film okumalarını hesaba katmak (yararlı bulmak) istemeyiz çoğunlukla. Şablonların kabaca (üstünkörü) uygulanmasına karşı çıkışımız, hayatı yaşanır kılan böyle şeylerin korunması adına içsel bir direnişe geçmemizden ileri gelir (kaynaklanır).

Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yerine başka bir söz getirildiğinde anlamda bir değişiklik olur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Çözüm

Parçanın III numaralı sözü olan "hesaba katmak" deyimini bir durumun sonuçlarını önceden kestirebilmek, olasılıkları düşünmek anlamında kullanılması gerekirken "yararlı bulmak" biçiminde verilmiştir. Anlam değişmiştir.

Cevap C

2. KARŞIT (ZİT) ANLAMLI SÖZCÜKLER

Anlam bakımından birbirinin karşıtı olan sözcüklere karşıt anlamlı sözcükler denir. Karşıt anlamlı sözcükler genellikle göreceli ve soyut sözcüklerdir.

- güzel – çirkin
- iyi – kötü
- uzun – kısa
- kolay – zor
- eski – yeni
- genç – yaşlı
- hızlı – yavaş
- mutlu – üzgün
- acı - tatlı

NOT

- ✓ Zıt anlamlı sözcüklerin farklı köklerden türemiş olması gerekir.
- ✓ Sözcüklerin karşıt anlamları cümleye göre belirlenir.
- ✓ "Bir hilal uğruna ya Rab, ne güneşler batıyor!" cümlesindeki "batmak" sözcüğünün karşıtı "doğmak"tır.
- ✓ "Dizlerime kadar çamura batmıştım." cümlesindeki "batmak" sözcüğünün karşıtı ise "çıkılmak"tır.
- ✓ Bir sözcüğün olumsuz biçimi o sözcüğün karşıt anlamlısı değildir.
- ✓ "Geldiler" sözcüğünün karşıtı "gelmediler" değil, "gittiler" sözcüğüdür.

Örnek Soru

Bir sözcüğün karşıt anlamlısı, cümle içinde kullanıldığı bağlama göre değişebilir.

Bu açıklamaya göre;

- Sıradan
 Duyarlı
 Sakin
 Sıkıntılı

sözlerinin karşıtlarını birer cümlede kullanırsak hangi seçeneğe dışta kalır?

- A) Sokak ortasında toplanan gençlerin gürültüsü hepimizi rahatsız etmiş olmalıydı.
 B) Çocuklarına karşı bu kadar sorumsuz olması beni kızdırmıştı.
 C) Satılacak eşyalar arasında babadan kalma birkaç parçayı gizlemiştim.
 D) Elimize üç beş kuruş geçmişti, biraz rahata kavuşmuştuk.
 E) Hırslı ve radikal düşüncelere sahip bir genç olarak biliniyordu.

Çözüm

Duyarlı sözünün karşıtı B'de (sorumsuz); sakin sözünün karşıtı A'da (gürültü); sıkıntılı sözünün karşıtı D'de (rahat); sıradan sözünü karşıtı da E'de (radikal) kullanılmıştır. Bu durumda C seçeneği dışta kalır.

Cevap C

3. YAKIN ANLAMLI SÖZCÜKLER

Yakın anlamlı sözcükler aynı duygu veya düşünceleri dile getiren sözcüklerdir. Sözcüklerin ya da söz gruplarının yakın anlamlı olup olmadıkları ancak cümle içinde kullanılmaları ile anlaşılabilir.

- Programı tatlı bir kız çocuğu sunuyordu.
- Programı sevimli bir kız çocuğu sunuyordu.

CÜMLEDE ANLAM

BÖLÜM 2

CÜMLEDE ANLAM

Bir cümlelinin iletmek istediği düşünceyi veya duyguyu doğru yorumlayarak anlamak gerekir. Cümlelinin yorumu paragrafın yorumu için alt basamaktır. Cümleyi doğru yorumlayan kişi, paragrafı da doğru yorumlar. Bunun ilk koşulu da cümleyle ilgili temel kavramları iyi bilmektir.

Cümleleri anlam ve anlatım bakımından inceleyebiliriz.

I. ANLAM ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN CÜMLELER

1. Yakın Anlamlı Cümleler

Bir durum, kişi ya da olay hakkında aynı yargıları, aynı düşünce ve duyguları dile getiren cümlelerdir.

- Sanatçının amacı çevresine ayna tutmak değil, aynaya yansıyanları yeniden biçimlendirmektir.
- Sanatçı, gözlem gücünden yararlanırken seçtiği ayrıntıları olduğu gibi değil yeniden kurgulayarak anlatır.

2. Anlamca Çelişen Cümleler

Savunulan düşünce bakımından birbirine ters düşen, karşıt yargılar içeren cümlelerdir.

- Sanatçı, içinde bulunduğu toplumun sorunlarını, sıkıntılarını eserinde anlatmalıdır.
- Toplumsal hassasiyetler sanatta yetkinliđin ölçüsü değildir.

3. Neden – Sonuç Cümleleri

Neden – sonuç ilişkisi “-den, -diğinden, -dığı için, -den dolayı, için, çünkü, ki, diye” gibi sözcük ya da eklerle sağlanır. Bu cümlelerin yüklemine “niçin” sorusu sorulduğunda cümleden bir cevap alınabiliyorsa cümlede neden-sonuç ilgisi vardır. Böyle cümlelerde neden önce, sonuç sonra gelir.

- Derslerine çalışmadığı için sınıfta kaldı.
neden sonuç
- Gereksiz konuştuğundan komik duruma düştü.
neden sonuç
- Sana inanmıyorum; çünkü sen bir yalancısın.
- Öyle yorgundum ki hemen uyumuşum.
- Annem eve döndü diye çok seviniyorum.
- Çalışmadığı için kazanamadı.

Örnek Soru

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilen yargılar anlamca birbirine yakındır?

- A) - Büyük şiirler, belirli bir tema üzerine kurulur.
- Çok değişik temalarda şiir yazılabilir.
- B) - Şiirde gereksiz hiçbir sözcük kullanılmamalıdır.
- Doldurma sözcükler, şiirin şiirselliğini yitirmesine yol açar.
- C) - Şiirde çok yinelenmiş, aşınmış sözlere yer yoktur.
- Şiirde aranan özelliklerden biri de imgelerdeki yeniliktir.
- D) - Şiirde duygusal yoğunluk ağır basar.
- Her şairin duygularını yansıtmış biçimi birbirinden farklıdır.
- E) - Şiirde önemsenen hususlardan biri de içtenliktir.
- Şair, duygusunu, düşüncesini kolayca aktarabilmelidir.

Çözüm

A, C, D, E seçeneklerinde verilen yargılar, anlam bakımından tam olarak birbirleriyle örtüşmemektedir. B seçeneğinde ise her iki yargı aynı mesajı vermektedir: Gereksiz sözcükler şiirin güzelliğine zarar verir.

Cevap B

NOT

- ✓ Neden - sonuç cümleleri aynı zamanda gerekçe bildiren cümlelerdir.

Örnek Soru

(I) O, işlediği konuları genellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş döneminin başladığı 17 ve 18. yüzyıldan alır. (II) Oyunları o dönemin düşünüş biçimini, törelerini karikatürize ettiğinden, değerlidir. (III) Güldürme ögesine bağlı kalarak bilgili bilgisiz, erdemli erdemsiz kişiler arasında çelişkileri yansıtır. (IV) Kurumların, dolayısıyla da toplumun hicvine yönelir. (V) Mizah anlayışı, geleneksel mizah anlayışımıza uyduğundan, cevaplarından halk da hoşlanır, aydınlar da.

Yukarıdaki parçada numaralandırılmış cümlelerin hangilerinde neden – sonuç ilişkisi vardır?

- A) I ile II
- B) I ile III
- C) II ile V
- D) III ile IV
- E) IV ile V

Çözüm

II. cümlede, yazarın oyunlarının değerli olmasının nedeni; “o dönemin düşünüş biçimini, törelerini karikatürize” etmesidir. V. cümlede, yazarın yapıtlarından halkın ve aydınların hoşlanması'nın nedeni; “yazarın mizah anlayışının, geleneksel mizah anlayışımıza uyması”dır.

Cevap C

Örnek Soru

(I) Sözsüz iletişimin pek çok yolu vardır. (II) Örneğin, Türkiye'nin Karadeniz bölgesindeki bazı köylerdeki evler, yöre koşullarından dolayı sarp kayaların ya da birbirinden uzak tepelerin üzerinde kurulmuştur. (III) Uzaktan uzağa haberleşmek isteyen köylüler, bugün bile seslerini birbirlerine ıslıkla duyururlar. (IV) Yüz yüze konuşamayan bu insanlar, keskin ıslık sesleriyle haberleşirler ve her ıslık türü farklı bir anlam taşır. (V) Tıpkı, rengine ve duruşuna göre farklı anlamlara gelen bayraklarla haberleşen eski denizciler gibi...

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde işin yapıldığı yeri belirten bir tümleş vardır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Çözüm

II. cümledeki "sarp kayaların ya da birbirinden uzak tepelerin üzerinde" kelime grubu isim hal eklerinden "-de" ekini almıştır. Bu ek, kelime veya kelime gruplarını dolaylı tümleş yapar.

Cevap B

3. Zarf Tümleci

Yüklemin anlamını zaman, durum, yön, miktar, tarz, vasıta, şart, sebep, birliktelik yönlerinden tamamlayan kelimeler ve kelime gruplarıdır. Edat tümleci olarak adlandırılan tümleşler de birer zarf tümlecidir.

Zarf tümlecini bulmak için yükleme "nasıl, ne zaman, niçin, ne kadar?" soruları sorulur.

- ⊙ "Anlatılanları korkuyla dinledik" (biz - G. Ö.)
b'li nesne zarf tümleci yüklem
- ⊙ "Akşama kadar çalıştık" (biz - gizli özne)
zarf tümleci yüklem

2. CÜMLE TÜRLERİ

A. YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER

Bir cümlenin yüklemi ya çekimli bir fiil ya da ek fiille çekimlenmiş bir isim olabilir.

1. Fiil Cümlesi

Yüklemi çekimli bir fiil olan cümlelerdir.

- ⊙ "Hakikaten hiç yanılmamıştım."
- ⊙ "Bunu ilk ondan duymuştum."

2. İsim Cümlesi

Yüklemi isim soylu bir kelime olup ek fiilin zamanlarından biri ile çekimlenmiş olan cümlelerdir.

- ⊙ "Bu tarihi bina o dönemlerde çocuk yetiştirme yurduyd."

B. ÖGELERİN DİZİLİŞİNE GÖRE CÜMLELER

Türkçe cümle yapısında öge dizilişi şöyledir.

Özne + tümleşler + yüklem

Yüklem, cümle sonunda bulunur. Yüklem cümle sonunda bulunup bulunmamasına göre cümleler üçe ayrılır:

1. Kurallı (Düz) Cümle

Yüklemi sonda bulunan cümlelerdir.

- ⊙ "Geçen gün kitapçıda rastladığım kitabı bugün aldım."
- ⊙ "Hiç kimse nereden geldiğimizi merak etmemişt."

2. Devrik Cümle

Yüklemi sonda bulunmayan cümlelere denir.

- ⊙ "Ağır ağır çıkacaksınız bu merdivenlerden."
- ⊙ "Alma mazlumun ahını çıkar aheste aheste."

3. Eksilteli Cümle

Yüklemi bulunmayan cümlelerdir. Yargının ne olduğu okuyucunun yorumuna bırakılmıştır.

- ⊙ "Karşımızda geniş ve yemyeşil bir ova..."
- ⊙ "Havada taze bir esinti..."

C. ANLAMLARINA GÖRE CÜMLELER

1. Olumlu Cümle

Fiil cümlesinde işin, oluşun yapıldığını veya olduğunu, isim cümlelerinde ise sözü edilen kavramın bulunduğunu bildiren cümlelerdir.

- ⊙ "Yarın daha erken gelmelisin"
- ⊙ "Erzurum'da kar var."

✔ Biçimce ve Anlamca Olumlu Cümleler

- ⊙ "Yeni bir öğretim yılına başlamış olduk."
- ⊙ "Halamlar pazartesi bize de gelecek."

✔ Biçimce Olumsuz Anlamca Olumlu Cümleler

- ⊙ "O günleri aramıyor değiliz." (arıyoruz)
- ⊙ "Bu markette yok yok." (her şey var)
- ⊙ "Seni sevmez olur muyum?" (seviyorum)

2. Olumsuz Cümle

Fiil cümlesinde işin oluşun yapıldığını, yapılmayacağını veya olmadığını; isim cümlesinde ise sözü edilen kavramın olmadığını bildiren cümlelerdir.

✔ Biçimce ve Anlamca Olumsuz Cümle

- “Bana hâlâ inanmıyor.”
- “Benim yanımda para yok.”

✔ Biçimce Olumlu Anlamca Olumsuz Cümle

- “Ben hiç sana kıyar mıyım?” (kıymam)
- “Ne biçim dostsun sen, ne aradın ne sordun?” (Aramadın, sormadın)

3. Soru Cümlesi

İçinde soru anlamı bulunan, bir konuda bilgi edinmek şüpheleri gidermek ve düşünceleri onaylatmak için kullanılan cümlelerdir.

- “Hiç mi aramadın sormadın?”
- “Bir bardak su getirir misin?”

📄 NOT

- ✔ Soru eki her zaman cevap almaya yönelik değildir. Bazen cevap sorunun içinde de olabilir. Bu tarz cümlelere sözde soru cümlesi denir.
- ✔ Yeşilden daha güzel renk olur mu? (olmaz)
- ✔ Bu hızla gidersen bu iş biter mi? (bitmez)

D. YAPI BAKIMINDAN CÜMLELER

1. Basit Cümle

İçerisinde tek yargı, tek fiil, dolayısıyla tek yüklem bulunan cümlelerdir. Basit cümlelerde fiilimsi bulunmaz.

- “Güneş, deniz, kumsal hepsi harikaydı.”
- “Yeni öykülerimi herkesten saklıyorum.”

2. Birleşik Cümle

Bir temel cümle ile onun anlamını tamamlayan en az bir yan cümlecikten meydana gelen cümlelerdir.

✔ Girişik Birleşik Cümle

Girişik birleşik cümleler, fiilimsiler ve çekimli fiillerle kurulur.

- “Tatilin bitmesini istemiyorum.”
- “Ellerim takılırken rüzgârların saçına.”

✔ İç İç Birleşik Cümle

Bir temel cümleyle herhangi bir sebeple onun içinde kullanılan bir yardımcı cümleden oluşan cümlelerdir.

- Şark için “Ölümün sırrına sahiptir.” derler.
- Adam “Kartınız geçerli değil” demez mi?

✔ Şartlı Birleşik Cümle

Bir temel cümle ve onun şartı olan bir cümleden oluşan bileşik cümlelerdir.

- Parayı yatırırsanız başvurunuz kabul edilir.
- Çalışsan çabalasan her şey olur.

✔ Ki’li Birleşik Cümle (İlgi Cümlesi)

Yan cümlelerin temel cümleye “ki” bağlacıyla bağlandığı cümledir.

- “Duydum ki unutmuşsun.”
- “Anladım ki kimseye güvenilmiyor.”

3. Sıralı Cümle

Bağımsız cümlelerin, aralarındaki anlam ilgisinden dolayı virgülle veya noktalı virgülle birbiri ardına sıralanmasıyla oluşan cümleler topluluğudur.

- “Gökler bulutlanıyor, rüzgâr serinliyordu.”

✔ Bağımlı Sıralı Cümle

Öge ortaklığı olan cümlelerdir.

- (Ben) “Akşama kadar çalıştım, yoruldu.”
- (O) “Eve geldi, üzerini değiştirdi, uyudu.”

✔ Bağımsız Sıralı Cümle

Öge ortaklığı olmayan cümlelerdir.

- İçeri gireli uzun süre olmuştu; annemden hala ses çıkmıyordu.
- Ben ders çalışıyordum, çocuklar televizyon izliyordu.

4. Bağlı Cümle

Aralarındaki ilgiden dolayı birbirlerine bağlaçla bağlanan cümlelerdir.

- “Sana yardım edebilirim ancak şartım var.”
- “Sürekli ders çalışıyordu ama başaramıyordu.”

Ara Söz – Ara Cümle

Temel cümlelerin tamamlayıcısı bazen de bir ögenin açıklayıcısı durumunda olan sözcük, sözcük grubu veya cümlelerdir. Cümleden çıkarıldığında anlam bozulmaz. Ara sözün veya ara cümlelerin başına ve sonuna virgül ya da kısa çizgi getirilir.

- “İstanbul’u, doğduğum şehri, özlüyorum.”
- “Arkadaşlar, emin olun, bu sınavı kazanacağız.”

Ara söz eğer bir ögenin açıklayıcısı durumunda ise açıkladığı ögeden sonra gelir ve onun görevini üstlenir.

3. ÜNİTE: TARİH

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ

BÖLÜM 1

TÜRKLERİN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI

Türk Adının Anlamı

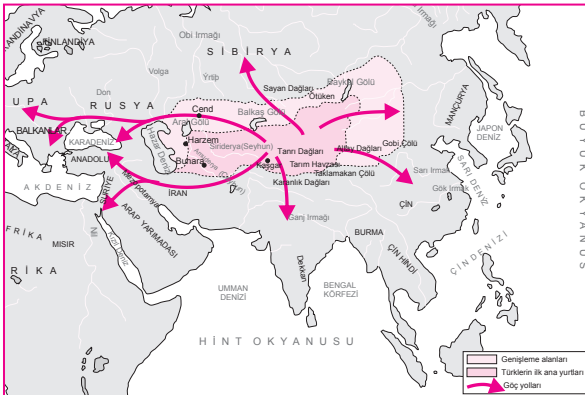
- Türkler konargöçer yaşam tarzına bağlı olarak birçok toplum ile etkileşim içinde yaşadı.
- Bu durum Türk adının farklı kaynaklarda yer almasına neden oldu.
- Türk kelimesinin anlamlarından bazıları şunlardır;
 - ▶ **Ziya Gökalp:** Nizam sahibi, töre sahibi, türeli.
 - ▶ **Danimarkalı Bilgin Wamberg:** Türemek.
 - ▶ **Kaşgarlı Mahmut:** Olgunluk çağı.
 - ▶ **Uygurlar:** Güç, kuvvet, olgunluk.
 - ▶ **Çin:** Miğfer.
- Coğrafi bir terim olarak Türkiye kelimesi VI. yüzyıldan itibaren Bizans kaynaklarında Orta Asya için kullanılmıştır. XI. yüzyıldan itibaren Anadolu'nun adı daha değişmemek üzere Türkiye olmuştur.
- Ünlü İtalyan seyyah Marco Polo Anadolu'ya Küçük Türkiye, Orta Asya'ya ise Büyük Türkiye demiştir.

NOT

- ✓ Türk adının ilk kez geçtiği yazılı kaynak, Hunlar ile Çin arasında yapılan **Kuzey Şansı Antlaşması**'dır.

Türklerin İlk Ana Yurdu

- Türklerin ilk ana yurdu "Orta Asya"dır. Orta Asya; doğuda Kingan Dağları, kuzeyde Sibirya, batıda Hazar Denizi, güneyde Hindikuş ve Karanlık Dağları ile çevrili alandır.

Türklerin Tarih Sahnesine Çıkışı

Orta Asya Kültürleri

- **Anav Kültürü (MÖ 4000 – MÖ 1000):** Orta Asya'nın en eski kültür merkezidir. At ilk kez bu kültürde görülmüştür.
- **Afanesyev Kültürü (MÖ 3000 – MÖ 1700):** Türklerin en eski kültür merkezidir.
- **Kelteminar (MÖ 3000 – ?):** Yerleşik hayata geçen kültür merkezidir.
- **Andronova Kültürü (MÖ 1700 – MÖ 1200):** Orta Asya kültürleri içinde yayılma alanı en geniş olan kültür merkezidir. İlk defa tunçtan ve altından eşyalara rastlanmıştır.
- **Karasuk Kültürü (MÖ 1200 – MÖ 700):** Demir madeninin işlendiği ilk kültür merkezidir.
- **Tagar Kültürü (MÖ 700 – 100):** Orta Asya kültürleri içinde en gelişmiş kültür merkezidir.

ORTA ASYA'DAN YAPILAN İLK TÜRK GÖÇLERİ

Göçlerin Sebepleri

- İklimin değişmesine bağlı olarak kuraklığın yaşanması
- Nüfusun artışı ve mevcut geçim kaynaklarının yetersizliği
- Salgın insan ve hayvan hastalıkları
- Boylar arasındaki hakimiyet mücadelesi
- Dış baskılar (Çin, Moğol)
- Cihan hakimiyeti fikri doğrultusunda yeni yurtlar kazanma isteği
- Bağımsızlık düşüncesi

Göçlerin Sonuçları

- Kavimler Göçü'nün yaşanmasına neden oldular.
- Göç etmeyip de Orta Asya'da kalan Türk boyları, Asya Hun İmparatorluğu çatısı altında ilk siyasi teşekkül oluşturdu.
- Türkler göç ettikleri yerlerde kısa sürede birçok devlet kurdular.

- Türk kültür ve uygarlığı, dünyanın dört bir köşesine yayıldı. Gittikleri yerlerdeki toplumlara; tarımı, hayvancılığı ve madeni işlemeyi öğrettiler.
- Türk göçleri sonucunda farklı kültürlerin kaynaşmasıyla yeni kültürler ortaya çıktı.
- Türk kültürü geniş alanlara yayıldı değişik kültürlerle etkileşime girildi.
- Türkler değişik dinleri benimseyerek milli benliklerini kaybettiler. (İslamiyet'i kabul edenler hariç).

İSKİTLER (SAKALAR) (MÖ 7.yy. - MS 2.yy)

- Orta Asya kökenli atlı göçebe Türk toplulukları tarafından kurulmuştur.
- Kırım, Kafkas, Hazar coğrafyasında hüküm sürmüşlerdir.
- Devletin kurucusu Alp Er Tunga'dır. Herodot tarihinde Alp Er Tunga için Madova, Firdevsi'nin Şehnamesi'nde ise Efrasiyab kullanılmıştır.
- İlk atlı göçebe topluluk olan İskitler, atlı arabaları sayesinde kolay göç edebilmişlerdir.
- Şu Destanı ve Alp Er Tunga Destanı en önemli sözlü edebiyat eserleridir.
- Kurşun, altın ve bronz işlemeciliği yapmışlardır. Bu nedenle kendilerine **bozkırın kuyumcuları** denilmiştir.
- Gök Tanrı ve şamanizm inançlarını benimsemişlerdir.
- Ölen kişi eşyalarıyla beraber gömülür ve mumyalanırdı (Ahiret inancı vardır).
- Balbal denen mezar taşlarının ilk örneklerine İskitlerde rastlanır.
- Tıp (hekimlik) alanında çalışmalar yapmışlardır.
- İskitler zamanında tahta çıkan Tomris (Alp Er Tunga'nın torunu) Türk tarihindeki ilk kadın hükümdardır.
- Tomris, Pers Kralı Darius ile yaptığı savaşlarda şöhret kazanmıştır.
- Süs eşyalarında hayvan figürlerini kullanmışlardır.
- Esik Kurganı'nda bulunan **Altın Elbiseli Adam** zırhı İskitlere aittir.
- Tarihte üzeniyi kullanan ilk Türk topluluğudur.
- Firdevsi'nin Şehnamesi'nde İskit-Pers savaşlarından bahsedilir.
- Amazon kadınları efsanesi İskit - Yunan kadınlarından bahseder.
- İskitler batıdan Avrupalı kavimlerin, doğudan Yüceğilerin baskısı ile dağılmışlardır.
- Bugünkü Yakut Türkleri'nin atası sayılırlar.

İLK TÜRK DEVLETLERİ VE TOPLULUKLARI

ASYA (BÜYÜK) HUN DEVLETİ (MÖ 220-MS.216)

- Hun sözcüğü Türkiye halkı ve insan anlamına gelir.
- Asya Hun Devleti tarihte bilinen teşkilatlı ilk Türk devletidir. Ayrıca Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletidir.
- Merkezleri Ötüken'dir.
- Kurucusu Teoman Han'dır (Tu-man)
- En önemli yöneticileri Mete Han, Ki-ok ve Cün-çin'dir.
- Kendilerinden toprak talep eden Tun-hu'lara; "Toprak milletindir onu kimse veremez!" diyerek ilk kez vatan bilincini ortaya koydular.
- Mete Han Dönemi'nde kurultay kurulmuş ve devlet doğu-batı şeklinde (ikili teşkilat) yönetilmiştir.
- Atlı göçebe yaşam sürmüşlerdir.
- Oğuz Kağan Destanı'nı oluşturmuşlardır. Bu destanda bahsedilen Oğuz, Mete'dir.
- Çinlilerle ilk antlaşmayı imzalamışlar. (**Kuzey Şansı Ant.**) Pei-Teng Savaşı'yla Çin'i vergiye bağlamışlardır.
- Çinlilerle İpek Yolu konusunda büyük çekişmeler yaşamaları Çin Seddi'nin inşa edilmesinde etkili olmuştur.
- Çin'i yenmelerine rağmen Çin'e yerleşmemişlerdir. Bunun nedeni Çin nüfusunun kalabalık olmasıdır (Asimile olma korkusu).
- Mete Han ilk disiplinli Türk ordusunu kurmuştur.
- **Islıklı oku** icat eden Mete Han ordusu **onluk sisteme** uygun teşkilatlandırmıştır. Bu sistem günümüz ordularının temellerini oluşturmuştur.
- Bu nedenle Mete Han'ın tahta çıkış tarihi (MÖ 209) Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın kuruluş tarihi olarak kabul edilir.
- Tarımla uğraşp, su kanalları yapmışlar, madencilik ve dokumacılıkta ileri gitmişlerdir.

TÜRK İSLAM TARİHİ

BÖLÜM 2

TÜRKLER VE İSLAMİYET

- Hz. Ömer, Nihavend Savaşı'nda Sasani İmparatorluğu'na son verip İran ve Irak'ın bir bölümünü fethedince, İslam devleti ile Horasan'da yaşayan Türkler sınır komşusu oldu.
- Hz. Osman Dönemi'nde Kafkaslarda Hazar Türkleri ile Müslümanlar arasında ilk savaş yapıldı.
- Emeviler Dönemi'nde Mevaraünnehir'de Türgişlerle Araplar arasında şiddetli çatışmalar yaşandı.
- Emeviler'in ırkçı ve baskıcı politikaları Türklerin İslamiyet'e girişini geciktirmiştir. Abbasiler Dönemi'nde hoşgörü temel alındı ve kısa zamanda Türk-Arap dostluğu güçlendi. Talas Savaşı'yla bu dostluk pekiştirilmiştir. Türk-İslam devletlerinin kurulması bu olaydan sonra gerçekleşti.

TALAS (ATLIK) SAVAŞI (751)

Talas Savaşı'nın Sebepleri:

- Orta Asya'daki otorite boşluğu
- Abbasilerin Çin zulmüne uğrayan Türklere yardım etme düşüncesi
- Çin'in İpek Yolu'na hakim olmak istemesi
- Müslümanların Orta Asya'da İslamiyet'i yaymak istemeleri

Talas Savaşı'nın Sonuçları ve Önemi

- Türkler (Uygurlar, Karluklar) bu savaşta tarihi düşmanı olan Çin'e karşı Abbasilerin yanında olmuş ve savaşı Türk-Arap ittifakı kazanmıştır.
- Orta Asya Çinlileşmekten kurtulmuş, bölge Çin kültürü yerine İslam kültürünün etkisine girdi.
- İslamiyet Türkler arasında yayılmaya başladı.
- İslamiyet, Türkler arasında özellikle ticaret yoluyla yayıldı.
- Talas Savaşı Türk-İslam tarihinin başlangıcı oldu.
- Türkler, Abbasi Devleti'nin idari ve askeri kademelelerinde görev almaya başladılar.
- Kağıt, matbaa, barut, pusula ve mürekkep gibi buluşlar Türkler aracılığıyla İslam dünyasına geçti.

- İlk kez Çin dışında Semerkant'ta kağıt üretilmeye başlandı.
- Türkler, Abbasi Devleti'nin idari ve askeri kademelelerinde görev almaya başladılar.

Türklerin Müslüman Olma Nedenleri

- İslamiyet'teki Allah inancı ile Türklerdeki Gök Tanrı inancının benzeşmesi
- Türklerde kurban kesme, cennet-cehennem ve ahiret inancı gibi kavramların İslamiyet'te de bulunması
- Abbasilerin hoşgörü politikası
- Türkler ile Müslümanlar arasındaki ticaretin etkisi
- Türklerdeki cihan hakimiyeti ile İslamiyet'teki cihat ve gaza anlayışıyla örtüşmesi
- Her iki dinde de sosyal dayanışmaya önem verilmesi
- Temizliğe önem verilmesi
- Adalet, eşitlik ve ahlak değerlerine önem verilmesi

NOT

- ✓ İslamiyet'i benimseyen;
- ✓ İlk Türk boyu: Karluklar (8. yüzyıl)
- ✓ İlk Türk devleti: İtil Bulgarları (9. yüzyıl)
- ✓ Mısır'daki ilk Türk devleti: Tolunoğulları (9. yüzyıl)
- ✓ İlk Orta Asya Türk devleti: Karahanlılar (10. yüzyıl)

Türklerin İslamiyet'e Hizmetleri

- Türkler; İslam dünyasının koruyuculuğunu üstlendiler (önceleri Şii Büveyhoğullarına, sonra Bizans ve Haçlılara karşı).
- İslamiyet'in geniş alanlara (Hindistan, Balkanlar, Avrupa, Anadolu, Orta Asya) yayılmasını sağladılar.
- Halifeliği koruyarak varlığını sürdürmesini sağladılar.
- Dağınık hâldeki Müslümanları bir araya topladılar.
- İslam kültür ve medeniyetinin gelişmesine ve yayılmasına katkıda bulundular.
- Harezmi, Biruni, Farabi, İbni Sina ve Gazali gibi ünlü bilim adamlarının yetişmesini sağladılar.

ULUSLARARASI KURULUŞLAR

6. ÜNİTE

ULUSLARARASI KURULUŞLAR

AVRUPA KONSEYİ (CE)

Kuruluş	5 Mayıs 1949
Merkezi	Strazburg (Fransa)
Üye Ülkeler	46 üye ülkesi vardır.
Amaçları	<ul style="list-style-type: none">İnsan hakları, hukukun üstünlüğü ve çoğulcu demokrasi ilkelerini korumak ve güçlendirmekİrkçılık, hoşgörüsüzlük ve yabancı düşmanlığı, sosyal dışlanma, uyuşturucu madde ve çevre konularındaki sorunlara çözüm aramakAvrupa kültürel benliğinin oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunmak
	<ul style="list-style-type: none">Türkiye, kurucu üyelere dendir.Gözlemci Üyeler: ABD, Japonya, Kanada, Meksika, VatikanAvrupa Konseyi'nin bel kemiğini oluşturan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ise 4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanmıştır.

AVRUPA GÜVENLİK VE İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (AGİT)

Kuruluş	1975 Helsinki Nihai Senedi - Kurumsal 1995
Merkezi	Viyana (Avusturya)
Üye Ülkeler	57 üye ülkesi vardır.
Amaçları	<ul style="list-style-type: none">AGİT, esnek bir siyasi diyalog ve müzakere forumu yapısıyla, güvenliğin üç boyutunda (siyasi-askeri, ekonomi-çevre ve insani) ilke, norm ve standartlar geliőtirmekte, yükümlülüklerin uygulanma durumlarını izlemektedir.
	<ul style="list-style-type: none">Türkiye, kurucu üyelere dendir.Helsinki Nihai Senedi'nin amacı Avrupa'da karşılıklı güven anlayışının güçlendirilmesine, barış ortamına elverişli şartların geliştirilmesine ve demokrasi ile insan haklarının temel alınmasına katkıda bulunmaktadır.

EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (EİT)

Kuruluş	1985
Merkezi	Tahran (İran)
Üye Ülkeler	Türkiye, İran, Pakistan (kurucu üyeler) ile Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan
Amaçları	<ul style="list-style-type: none">Üye ülkelerin kalkınmalarına katkıda bulunmakEİT bölgesi içindeki ticari engelleri kaldırmak ve bölge içi ticareti geliőtirmekEİT bölgesinin küresel pazarlarla bütünleşmesini teşvik etmeküye ülkeler arasındaki kültürel ve tarihi bağları güçlendirmek
	<ul style="list-style-type: none">Türkiye, kurucu üyelere dendir.Genel Sekreteri: Khusrav Noziri (Tacikistan)

TÜRKİYE VE DÜNYA İLE İLGİLİ GENEL KÜLTÜR VE GÜNCEL SOSYO- EKONOMİK KONULAR

7. ÜNİTE

2023 GELİŞMELERİ

- Merkez Bankası Başkanlığı'na Hafize Gaye Erkan getirildi. Hafize Gaye Erkan, Merkez Bankası'nın ilk kadın başkanı oldu.
- Sırlarla NATO askeri arasında yaşanan gerilim sonucunda Türk komandoları, NATO görevi kapsamında Kosova'ya gönderildi.
- Sabah gazetesi yazarı Mehmet Barlas 81 yaşında hayatını kaybetti.
- Ses sanatçısı Nuri Sesigüzel 85 yaşında hayatını kaybetti.
- 76. Cannes Film Festivalinde Nuri Bilge Ceylan'ın yönetmenliğini yaptığı "Kuru Otlar Üstüne" filminde gösterdiği performans ile en iyi kadın oyuncu ödülünü Merve Dizdar layık görülmüştür.
- 14 Mayıs 2023 tarihinde yapılan seçim sonrası TBMM 28. yasama dönemine geçiş yapmıştır.
- Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucundan Recep Tayyip Erdoğan tarafından 67. Hükümet Kabinesi kuruldu.
- İstanbul Atatürk Havalimanı'nda gerçekleştirilen TEKNOFEST'te Türkiye'nin uzay yolcuları açıklandı. İlk uzay yolcuları Tuva Cihangir Atasever ve Alper Gerzavcı oldu.
- Yerli ve milli imkanlarla ürettiğimiz yüksek çözünürlüğe sahip ilk gözlem uydumuz İMECE, uzaydaki yörüngeğine fırlatılacak.
- Dünyanın ilk SİHA gemisi "TCG Anadolu", nisan 2023'te düzenlenen törenle Tuzla'da TSK'ya teslim edildi.
- Türk siyasetinin önemli isimlerinden eski bakan ve CHP eski genel başkanı Deniz Baykal hayatını kaybetti.
- İskoç Ulusal Partisinin yeni lideri Hamza Yusuf, parlamentodaki oylamanın ardından İskoçya'nın ilk Müslüman başbakanı oldu.
- Seslendirme sanatçısı, sinema ve dizi oyuncusu İsmail Köksal Engür, 77 yaşında hayatını kaybetti.
- Fatih Sondaj Gemisi tarihinin en büyük doğal gaz keşfine imza attı. Zonguldak Filyos'ta Karadeniz Gazının Devreye alınmasıyla Türkiye'deki tüm konutlara bir ay boyunca ücretsiz doğalgaz verileceği açıklandı.
- Türkiye'nin ilk bor karbür tesisi, Balıkesir'in Bandırma ilçesinde hizmete açıldı.
- Türk Devletleri Teşkilatı Olağanüstü Zirvesi Ankara'da düzenlendi.
- TBMM, Finlandiya'nın NATO'ya katılımını öngören teklifi kabul ederek yaşalaştırdı. Finlandiya NATO'ya katılan 31. ülke oldu.
- NATO'ya üyelik başvurusu yapan İsveç, 1 Ocak 2023 itibarıyla 6 aylığına Avrupa Birliği (AB) Dönem Başkanı seçilmiştir.
- 06 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri ile İlgili Bazı Bilgiler: İlk Depremin Merkez Üssü: Kahramanmaraş Pazarcık (7,7), İkinci Depremin Merkez Üssü: Kahramanmaraş Elbistan (7,6)
- Depremde Hasar Gören Tarihi Binalar: Gaziantep Kalesi, Habibi Neccar Camii (Hatay), Hatay Ulu Camii, Osmaniye Enverül Hamid Camii, Malatya Hacı Yusuf Taş Camisi, İngiliz Protestan Mektebi (Hatay), Hatay Meryem Ana Kilisesi, Hatay Aziz Georgios Rum Ortodoks Kilisesi, Adıyaman Karakuş Tümülüsü, Hatay Eski Meclis Binası, Tarihi Hatay Evleri, Gaziantep Beyaz Han, Hatay Uzun Çarşı, Hatay Darb-ı Sak Kalesi, Hatay Sarı Selim Camii, Adıyaman Kahta Kalesi, Adıyaman Ulu Camii, Diyarbakır Tarihi Surları
- Deprem Nedeniyle Afet İlan Edilen 11 İl: Kahramanmaraş, Gaziantep, Kilis, Diyarbakır, Şanlıurfa, Hatay, Osmaniye, Adıyaman, Elâzığ, Adana, Malatya
- 2023 Dünya şehirleri spor başkentine Konya seçilmiştir.
- Avrupa Spor Başkentleri ve Şehirleri Federasyonu (ACES Europe) tarafından 2023 yılı için "Avrupa Spor Şehri" ilan edilen Sakarya, ödülünü aldı.
- Akdeniz Kick Boks Şampiyonasının 2023 yılında Türkiye'de yapılmasına karar verilmiştir.
- Cumhuriyetin 100. yılında 2023 UEFA Şampiyonlar Ligi finali İstanbul'da oynanacak.
- 2023 yılı kapsamında ülkemizdeki erozyon ile mücadele başlatılan projenin adı Meşe'dir.
- 2023 te yapılacak olan "İklim Değişikliği Konferansı"na Birleşik Arap Emirlikleri ev sahipliği yapacak.
- 2023'te Avrupa Salon Şampiyonası Türkiye'de düzenlenecektir.

- Japonya Başbakanı Fumio Kishida, 2023 yılında yapılacak G7 Zirvesi'ne ülkesinin 19-21 Mayıs tarihleri arasında Hiroshima'da ev sahipliği yapacağını açıkladı.
- 2023 G-20 Dönem Başkanlığını Hindistan yapacaktır.
- TÜRKSOY, 2023 yılını Baked Kıdıkeeva'yı anma yılı olarak ilan etti.
- Gana'nın başkenti Akra UNESCO tarafından 2023 "Dünya Kitap Başkenti" ilan edildi.
- 2023 yılında Azerbaycan'ın Şuşa şehri Türk Dünyası Kültür Başkenti seçilmiştir.
- Baltık ülkelerinden Estonya'nın başkenti Tallinn, 2050 yılına kadar sıfır karbon emisyonuna ulaşmak için bir dizi köklü değişiklik gerçekleştirdi. Avrupa Komisyonu tarafından beğeni ile karşılanan bu stratejiler sayesinde şehir 2023 için Avrupa Yeşil Başkenti seçildi.
- Romanya'nın Timişoara, Yunanistan'ın Elefsina şehri ile birlikte 2023 Avrupa Kültür Başkenti olarak seçilen Macaristan'ın Veszprém şehri ile Bakony-Balaton bölgesi, 21 Ocak 2023 tarihinde düzenlenen açılış töreniyle resmen Avrupa Kültür Başkenti unvanını taşımaya başladı.
- Şanlıurfa, İslam İşbirliği Teşkilatının 11. Turizm Bakanları Konferansı'nda "2023 turizm kenti" seçildi
- Türkiye'nin ilk nükleer enerji santrali olacak Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin açılışı yapıldı.
- Türkiye'nin ilk milli uydusu Türksat 6A'nın SpaceX işbirliğiyle uzaya gönderilmesi planlanıyor.
- 2023 Avrupa Salon Okçuluk şampiyonası Türkiye'de yapılacaktır.
- UNESCO 2023 yılını "Aşık Veysel'i Anma ve Kutlama Yılı" ilan etti.
- Türk musikisinin usta sazencilerinden tamburi Sadun Aksüt, İstanbul'da 90 yaşında hayatını kaybetti.
- Hayattaki son Apollo 7 astronotu Walter Cunningham 90 yaşında hayatını kaybetti.
- "Çakmak Çakmağa Geldik", "Ayaz Geceler" ve "Neden Geldim İstanbul'a" adlı eserlerin de aralarında olduğu çok sayıda unutulmaz albüme imza atan Türk halk müziği sanatçısı ve oyuncu Burhan Çaçan 63 yaşında hayatını kaybetti.
- Gökbilimciler NASA'nın James Webb Uzay Teleskobu'nu kullanarak ilk defa başka bir yıldızın etrafında dönen bir ötegezegen tespit ettiklerini aktardı. Resmi adı LHS 475 b olan gezegen, %99'una kadar ulaşan çapıyla Dünya ile neredeyse aynı boyutta.
- ABD Havacılık ve Uzay Ajansı (NASA), dünyaya yaklaşık 100 ışık yılı mesafedeki bir yıldız etrafında dönen ve yaşama elverişli dünya boyutunda bir öte gezegen keşfetti.

- Uluslararası Buz Yüzme Birliği (IISA) tarafından Fransa'nın Samoens bölgesinde düzenlenen şampiyonada, 100 metre kadınlar kelebekte mücadele eden milli sporcu, Deniz Kayadelen, altın madalya kazandı.
- Yelken sporcusu Başak Mireli, Atlantik Okyanusu'nu yelkenli ile geçen ilk Türk kadını olarak adını tarihe yazdırdı.
- Nobel ödüllü Türk bilim insanı Prof.Dr.Aziz Sançar'ın ismi ABD'nin Kuzey Karolina eyaletindeki bir caddeye verildi.
- Zühtü Arslan, üçüncü kez Anayasa Mahkemesi Başkanlığına seçildi.
- İstanbul'daki Rami Kışlası 1,5 yıllık restorasyon çalışması sonrasında kütüphaneye dönüştürüldü.
- "Dünyanın en yaşlı insanı" unvanını taşıyan 118 yaşındaki Fransız rahibe Lucile Randon, yaşamını kaybetti.
- Hırvatistan 1 Ocak itibarıyla hem Şengen hem de Euro Bölgesi'ne dahil olurken, resmi para birimi kunadan euroya geçiş sürecini tamamladı.
- Ukrayna'da Kiev'in doğusunda yer alan Brovary bölgesinde bir anaokulunun ve apartmanın yanına helikopter düşmesi sonucu Ukrayna İçişleri Bakanı Denis Monastirski'nin de aralarında bulunduğu 18 kişi hayatını kaybetti.
- Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), Merkez Hakem Kurulunun (MHK) yeni başkanının Prof. Dr. Lale Orta olduğunu duyurdu. Böylelikle Lale Orta MHK'nin ilk kadın başkanı olmuş oldu.
- Yüksek Seçim Kurulu'nda yapılan oylamada yeni başkan Ahmet Yener seçildi, başkan vekili ise Ekrem Özübek oldu.
- Zengezur koridorunun hayata geçirilmesiyle birlikte Azerbaycan ile Türkiye arasındaki mesafe de kısalıyor. Ankara'dan başlayan demir yolu hattı Kars'a, oradan da Nahçıvan'a geçiyor. Zengezur koridoru da burada devreye giriyor. Nahçıvan ile Azerbaycan arasındaki 43 kilometrelik mesafe Zengezur koridoru olarak adlandırılıyor. Koridorun açılmasıyla birlikte inşa edilecek demir yolunun Kars, Tiflis, Kars güzergahını takip eden hattan daha kısa olması bekleniyor.

Çıkmış Soru

2023 yılında gerçekleşecek olan 28. Birleşmiş Milletler İklim Konferansı (COP28) aşağıdaki ülkelerin hangisinde düzenlenecektir?

- A) Norveç
- B) Güney Kore
- C) Amerika Birleşik Devletleri
- D) Birleşik Arap Emirlikleri
- E) İsviçre

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU

8. ÜNİTE

KISIM - I Genel Hükümler

BÖLÜM: 1

Kapsam, Amaç, Temel İlkeler, İstihdam Şekilleri

Kapsam: –Madde 1

Bu Kanun, Genel ve Katma Bütçeli Kurumlar, İl Özel İdareleri, Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Belediyelerin kurdukları birlikler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kefalet sandıklarında veya Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüklerinde çalışan memurlar hakkında uygulanır.

Sözleşmeli ve geçici personel hakkında bu Kanunda belirtilen özel hükümler uygulanır.

Anayasa Mahkemesi **üye ve yedek üyeleri** ile raportörleri; hakimlik ve savcılık mesleklerinde veya bu mesleklerden sayılan görevlerde bulunanlar, Danıştay ve Sayıştay meslek mensupları ve Sayıştay savcı ve yardımcıları, Üniversitelerin, İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinin, Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademilerinin, Devlet Güzel Sanatlar Akademilerinin, Türkiye ve Orta - Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün öğretim **üye ve yardımcıları**, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası **üyeleri**, **Genelkurmay** Mehtaran Bölüğü Sanatkarları, Devlet Tiyatrosu ile Devlet Opera ve Balesi ve Belediye Opera ve tiyatroları ile şehir ve belediye konservatuvar ve orkestralarının sanatkar memurları, uzman memurları, uygulatıcı uzman memurları ve stajyerleri; Spor-Toto Teşkilatında çalışan personel; subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş ve sözleşmeli erbaş ve erler ile Emniyet Teşkilatı mensupları özel kanunları hükümlerine tabidir.

Amaç: –Madde 2

Bu Kanun, Devlet memurlarının hizmet şartlarını, niteliklerini, atanma ve yetiştirilmelerini, ilerleme ve yükselmelerini, ödev, hak, yüküm ve sorumluluklarını, aylıklarını ve ödeneklerini ve diğer özlük işlerini düzenler.

Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulur.

Temel ilkeler: –Madde 3

Bu kanunun temel ilkeleri şunlardır:

Sınıflandırma:

A) Devlet kamu hizmetleri görevlerini ve bu görevlerde çalışan Devlet memurlarını görevlerin gerektirdiği niteliklere ve mesleklere göre sınıflara ayırmaktır.

Kariyer:

B) Devlet memurlarına, yaptıkları hizmetler için lüzumlu bilgilere ve yetiştirme şartlarına uygun şekilde, sınıfları içinde en yüksek **derecelere** kadar ilerleme imkanını sağlamaktır.

Çıkmış Soru

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre memurlara, yaptıkları hizmetler için lüzumlu bilgilere ve yetiştirme şartlarına uygun şekilde sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkânın sağlanmasını ifade eden temel ilke aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sınıflandırma
- B) Kariyer
- C) Liyakat
- D) Derecelendirme
- E) Kademelendirme

Cevap B

Liyakat:

C) Devlet kamu hizmetleri görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkanlarla uygulanmasında Devlet memurlarını güvenliğe sahip kılmaktır.

İstihdam şekilleri: –Madde 4

Kamu hizmetleri; memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler eliyle gördürülür.

A) Memur:

Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu Kanunun uygulanmasında memur sayılır.

Yukarıdaki tanımlananlar dışındaki kurumlarda genel politika tespiti, araştırma, planlama, programlama, yönetim ve denetim gibi işlerde görevli ve yetkili olanlar da memur sayılır.

B) Sözleşmeli personel:

Kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi,

14 SAYILI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI TEŞKİLATI HAKKINDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

9. ÜNİTE

Amaç: –Madde 1

(1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin amacı; Cumhurbaşkanlığına bağlı genel bütçeli İletişim Başkanlığının kurulmasına, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Tanımlar: –Madde 2

(1) Bu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde geçen;

- a) Başkan: İletişim Başkanı,
- b) Başkanlık: İletişim Başkanlığını, ifade eder.

Görev: –Madde 3

(1) Başkanlığın görevleri Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen temel ilke, hedef ve amaçlar çerçevesinde şunlardır:

- a) Devletin tanıtma siyasetinin ve tanıtma ile ilgili alanlarda Cumhurbaşkanınca belirlenecek stratejilerin tespitine yardımcı olmak.
- b) (Ek:RG-18/9/2020-31248-C.K.-66/1 md.) Stratejik iletişim ve kriz yönetimine ilişkin politikaları belirlemek, bu kapsamda ulusal ve uluslararası alanda yürütülecek faaliyetlerde tüm kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak.
- c) Tanıtma Fonuna ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.
- ç) Kamuoyunun ve ilgili makamların zamanında ve doğru bilgilerle aydınlatılması için gerekli bilgi akışını sağlamak ve bunların kamuoyu üzerindeki etkisinin belirlenmesine ait hizmetleri yapmak.
- d) Türkiye'nin dış tanıtım faaliyetlerini yönlendirmek, uluslararası platformlarda, uluslararası kamuoyunun doğru bilgilendirilmesine yönelik kamu diplomasisi yöntem ve araçlarını kullanarak (...) tanıtım faaliyetleri konusunda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.
- e) (Ek:RG-19/4/2019-30750-C.K.-33/1 md.) Kamu kurum ve kuruluşlarınınca uygulanacak kurumsal iletişim standartlarını belirlemek.
- f) Türkiye hakkındaki propaganda faaliyetlerini takip etmek, değerlendirmek ve bunlara karşı sorumlu kamu kurumları ile işbirliği yapmak, gerekli tedbirleri almak.

g) Yabancı ülkelerde Türkiye'nin menfaatleri doğrultusunda yapılan aydınlatma faaliyetlerine **katılmak**, enformasyon ve aydınlatma faaliyetlerini Türkiye'nin dış politikasını destekleyecek şekilde düzenlemek.

ğ) Vatandaşların, kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin talep, görüş ve önerilerini kolayca iletebilmelerine yönelik tedbirleri almak.

h) Basınla ilişkilerin düzenlenmesi için gerekli çalışmalarda bulunmak.

ı) Yerli ve yabancı basın-yayın organlarının ve mensuplarının çalışmalarını kolaylaştırmaya yönelik düzenlemeleri yapmak ve gerekli tedbirleri almak.

i) Görev alanına giren konularda faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının başarılı çalışmalar yapabilmeleri için kapasite geliştirme program ve projeleri geliştirmek, uygulamak ve benzeri çalışmalara ve projelere idarî ve malî destekte bulunmak.

j) Başkanlığın görev alanı ile ilgili, süreli ve süresiz yayınları planlayıp yayımlamak veya yayımlatmak.

k) Basın-yayın kuruluşu mensuplarına basın kartı düzenlemek, Basın Kartı Komisyonunun sekreteryaya faaliyetlerini yürütmek.

l) Türkiye Medya Veri Tabanını oluşturmak ve **güncel** kalmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak.

m) Basın yayın alanına yönelik yerli ve yabancı basın mensupları için mesleki eğitimler düzenlemek.

(2) Başkanlık, görevlerini yerine getirirken faaliyetin ilgisine göre Cumhurbaşkanlığı bünyesinde bulunan Politika Kurullarının görüşlerini alır.

(3) (Ek:RG-3/6/2022-31855-C.K-101/1 md.) Kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin talep, görüş ve önerilerin kolayca iletebilmesi ve bunların ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınınca değerlendirilerek cevaplandırılması amacıyla kurulan Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)'nin çalışma usul ve esasları Cumhurbaşkanınca çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Başkan: –Madde 4

(1) Başkan, Başkanlığın **en üst** amiri olup;

a) Başkanlığı Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen amaç, politika ve stratejilere uygun olarak yönetir.

İLETİŞİM BAŞKANLIĞI BÖLGE MÜDÜRLÜKLERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK

10.
ÜNİTE

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam: –Madde 1

(1) Bu Yönetmeliğin amacı; İletişim Başkanlığının taşra teşkilatında yer alan Bölge Müdürlüklerinin teşkilat, görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Bu Yönetmelik, İletişim Başkanlığı taşra teşkilatını kapsar.

Dayanak: –Madde 2

(1) Bu Yönetmelik, 14 sayılı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 19 uncu ve 22 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar: –Madde 3

(1) Bu Yönetmelikte geçen;

Başkan: İletişim Başkanı,

Başkanlık: İletişim Başkanlığını,

Bölge Müdürlüğü: İletişim Başkanlığına doğrudan bağlı merkez ve bağlı illeri haiz Bölge Müdürlüklerini,

ç) Bölge Müdürü: Bölge Müdürlüğünün en üst amirini,

İletişim Büroları: Bölge Müdürlüklerine ilişkin görev ve faaliyetlerin yürütülmesi kapsamında Bölge Müdürlüklerine bağlı illerde bağlı oldukları Bölge Müdürlüklerine gerekli irtibatı sağlamakla görevli İletişim Bürolarını,

Şube Müdürlüğü: Bölge Müdürlüğüne ait işleri etkin, süratli, verimli ve amacına uygun olarak yürütmek ve verilen görevleri doğrudan Bölge Müdüre bağlı olarak yerine getirmekle görevli Şube Müdürlüklerini,

Şube Müdürü: Şube Müdürlüğünün en üst amirini,

Taşra teşkilatı: İletişim Başkanlığı Bölge Müdürlüklerini ve İletişim Bürolarını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Bölge Müdürlüğü Teşkilatı ve Görevleri

Teşkilat: –Madde 4

(1) Başkanlığın taşra teşkilatı Ek-1’de yer alan bölge müdürlüklerinin merkez ve bağlı illerinden oluşur. Bölge Müdürlüklerine bağlı illeri ve sınırlarını hizmetin gerektirdiği şekilde tespit etmeye ve gerekli hâllerde değiştirmeye Başkan yetkilidir. Başkanlıkça gerek duyulan illerde Bölge Müdürlüklerine bağlı İletişim Büroları kurulabilir.

Bölge teşkilatının görevleri Bölge Müdürlüğüne bağlı Şube Müdürlükleri, İletişim Büroları ve diğer personel eliyle yürütülür. Bölge Müdürlükleri bünyesinde işlerin niteliğine göre çalışma grupları oluşturulabilir.

Bölge Müdürlükleri görevlerini, merkez ve bağlı illerini kapsayacak şekilde yerine getirir.

Bölge Müdürlüklerince yerine getirilecek faaliyetlerin yeknesaklığı ile Bölge Müdürlükleri arasındaki koordinasyonu sağlamakla Başkan yetkilidir.

Bölge Müdürlüklerinin görevleri: –Madde 5

(1) Bölge Müdürlükleri merkez ve bağlı illeri dahilinde; 14 sayılı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında aşağıda belirtilen görev ve faaliyetleri yerine getirir.

Kamuoyunun ve ilgili makamların zamanında ve doğru bilgilerle aydınlatılması ve bu faaliyetler için gerekli aydınlatıcı ve tanıtıcı bilgi akışının sağlanmasında yardımcı olmak,

Görev ve sorumluluk alanına giren bölgede basın ve yayın faaliyetleri alanında meydana gelen gelişmeleri izlemek ve bu gelişmeler konusunda Başkanlığa bilgi vermek,

Yapılan faaliyet ve hizmetlerin kamuoyuna etkin bir biçimde yansıtılmasına ve bunların kamuoyu üzerindeki etkisinin belirlenmesine ait çalışmalar yapmak,

ç) Görev ve sorumluluk alanına giren bölgede basın mensuplarıyla münasebetlerin düzenlenmesi ve basının güçlendirilmesi için gerekli faaliyetlerde bulunmak,

Ulusal veya uluslararası kamuoyu nezdinde, ülkemizin tanıtımına yönelik belirlenen hedef ve stratejilerin uygulanması amacıyla Başkanlıkça uygun görülen çalışmalar yürütmek,

Başkanlığın görev ve sorumluluk alanına giren konularda faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşları için kapasite geliştirme program ve projeleri oluşturmak, uygulamak ve benzeri çalışmalara ve projelere Başkanlığın onayı ile idarî destekte bulunmak,

Görev ve sorumluluk alanına giren bölgede yerli ve yabancı basın ve yayın organlarının ve mensuplarının mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak amacıyla gerekli çalışmalar yapmak, tedbirler almak, gerekli gördüğü tedbirler konusunda Başkanlığa önerilerde bulunmak,

Görev alanlarına giren bölgede yer alan illerde ikamet eden basın ve yayın organları mensuplarının 13/12/2018

CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM MERKEZİ YÖNETMELİĞİ

11.
ÜNİTE

BİRİNCİ BÖLÜM Başlangıç Hükümleri

Amaç ve kapsam: –Madde 1

(1) Bu Yönetmeliğin amacı; 1/11/1984 tarihli ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ve 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurum ve kuruluşlara Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) aracılığıyla yapılacak başvuruların değerlendirilmesi ile cevaplandırılmasına ve bu amaçla oluşturulan CİMER Kapısının işleyişine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

(2) Bu Yönetmelik, CİMER aracılığıyla yapılacak başvurular ile bu başvurular üzerine kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilecek iş ve işlemleri kapsar.

(3) Kurum ve kuruluşlara CİMER aracılığıyla yapılmayan başvurular bu Yönetmeliğin kapsamı dışındadır. 3071 sayılı Kanun ve 4982 sayılı Kanuna dayanılarak çıkarılan mevzuat hükümleri saklıdır.

Dayanak: –Madde 2

(1) Bu Yönetmelik, 1/11/1984 tarihli ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ve 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu hükümleri ile 14 sayılı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar: –Madde 3

(1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) ALO 150: Bu Yönetmelik kapsamında CİMER Kapısına telefon ile yapılacak başvurular için tahsis edilen telefon hattını,

b) Başkanlık: İletişim Başkanlığını,

c) Başvuru sahibi: Bu Yönetmelik kapsamında belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde CİMER'e başvuru yapan gerçek ve tüzel kişileri,

ç) Bölge Müdürlükleri: İletişim Başkanlığı Bölge Müdürlüklerini,

d) CİMER: Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezini,

e) CİMER Kapısı: CİMER'e yapılan başvuruların değerlendirildiği ve yalnızca yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlar ile personelinin erişim izninin bulunduğu sistemi,

f) CİMER personeli: Başkanlığın CİMER faaliyetleri ile görevli Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı personeli ile kurum ve kuruluşlardaki CİMER faaliyetlerinden sorumlu personeli,

g) Daire Başkanlığı: İletişim Başkanlığı Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığını,

ğ) Kurum ve kuruluş: CİMER Kapısında yer alan kamu kurum ve kuruluşlarını,

ifade eder.

Temel ilkeler: –Madde 4

(1) Kamu kurumları ve kamu personelinin bu Yönetmelik kapsamında görevlerini yerine getirirken başvuru sahibini vatandaş odaklı, etkin, süratli, şeffaf bir şekilde ve doğru bilgilerle aydınlatması esastır.

(2) Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti ile **katılımcı** yönetim anlayışı kapsamında herkes CİMER aracılığıyla dilekçe ve bilgi edinme haklarını kullanabilir.

(3) Kurum ve kuruluşların üst yöneticileri, CİMER aracılığıyla yapılan başvuruları dikkate alarak uygulanan kamu politikalarının kamuoyu üzerindeki etkilerini takip eder ve gerekli tedbirleri alır.

(4) CİMER personeli; CİMER Kapısı aracılığıyla yapılan işlemler ve verilen cevapların resmi yazışma niteliğinde olduğu, bu kapsamda tesis edilen her türlü idari işlem ve eylemlerin ilgili kurum ve kuruluş adına hukuki sonuç doğuracağı bilinciyle hareket eder.

(5) CİMER personeli, CİMER'e başvuru yapan kişilerle ilgili mevzuat kapsamında sahip oldukları hakları kullanabilmeleri için yardımcı olur.

(6) Başvuru sahibi kişilerin kişisel verileri ile başvurularına ilişkin bilgiler, gerekli idari ve teknik tedbirler alınmak suretiyle muhafaza edilir.

İKİNCİ BÖLÜM CİMER'e Başvuru

CİMER'e yapılacak başvuruların kapsamı: –Madde 5

(1) Başvuru sahibi dilekçe hakkı kapsamında dilek, şikâyet ile kamu politikalarına yönelik görüşlerini ve bilgi edinme hakkı kapsamında belge ve bilgi edinme taleplerini CİMER'e iletebilir.

(2) CİMER'e yapılan başvurulardan;

- a)** Yasama ve yargı organlarının yasama veya yargı faaliyetleri kapsamında olanlar,
- b)** Başvuru amacı ve konusu anlaşılır nitelikte olmayanlar,
- c)** Başvuru sahibi ile üçüncü şahıslar veya kurum ve kuruluşlar ile özel hukuk ilişkileri kapsamında talep, borç veya yükümlülük içerenler,
- ç)** Başvuru esnasında başkasının kimlik ve iletişim bilgilerinin kullanıldığı veya başvurunun ayırt etme gücü bulunmayan kişilerce yapıldığı tespit edilenler,
- d)** 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer mevzuat hükümlerine göre yalnızca Cumhuriyet Başsavcılıkları ve diğer adli makamların görev ve yetki alanı dâhilinde değerlendirilmesi gereken suç ihbarı niteliğinde olanlar,
- e)** Yalnızca tahmine veya zanna dayalı ifadeler içeren ve başvuru içeriğinde herhangi bir somut bilgi ya da belge bulunmayanlar,
- f)** Hakkın açıkça kötüye kullanılmasına sebep olabilecek şekilde aynı başvuru sahibi tarafından sürekli ve benzer mahiyette yapılanlar,
- g)** Herhangi bir kamu kurum ve kuruluşunun görev alanına girmeyenler,
- ğ)** Başvuru eklerinde, başvuru metinlerinin doğruluğunu kuvvetlendirecek delil veya ispat niteliğindeki görüntüler haricinde yer verilen ekler,
- h)** Mevzuatında posta, faks veya ıslak imzalı dilekçe gibi özel başvuru usulü öngörülenler,
- ı)** 6 ncı maddede belirtilen usule aykırı olanlar,

işleme alınmaz.

(3) İkinci fıkraya göre işleme alınmayan başvurular hakkında başvuru sahibine gerekçesiyle bilgi verilir. Suç ihbarı niteliğinde olan başvurulara ilişkin ihbarın ilgili adli mercilere yapılması gerektiği yolunda başvuru sahibine bilgi verilir.

CİMER'e başvuru usulü: –Madde 6

(1) CİMER'e;

- a)** Daire Başkanlığı tarafından koordinasyonu sağlanan elektronik ve mobil hizmet sağlayıcısı,
- b)** e-Devlet kapısı,
- c)** ALO 150 telefon hattı,
- ç)** Mektup ve/veya posta,
- d)** Şahsen müracaat,
- yolu ile başvuru yapılabilir.
- (2) Başvuru, başvuru sahibinin;
- a)** Adı ve soyadını,

- b)** Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C. vatandaşlık kimlik numarası, diğer ülke vatandaşları için pasaport numarası veya yabancı kimlik numarasını,
- c)** Yerleşim yeri ve/veya iş adresi ile iletişim bilgilerini,
- ç)** İmzasını,

içerecek şekilde yapılır. Başvuru sahibi tüzel **kişi** ise tüzel kişinin unvanı ve yerleşim yeri ile yetkili kişinin imzasını, varsa merkezi tüzel **kişilik** numarasını ve yetki belgesini de içermelidir. Posta yolu ile yapılan başvurular okunaklı ve anlaşılır şekilde yapılır.

(3) Elektronik ve mobil hizmet sağlayıcısı veya telefon aracılığıyla yapılacak başvurularda 4982 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine göre başvuru sahibinin tespiti amacıyla ilave kimlik ve iletişim bilgisi talep edilebilir. Bu şekilde yapılan başvurularda imza aranmaz.

(4) Kişinin yasal temsilcisi tarafından yapılacak başvurularda, kişi adına bu hakkı kullanabileceğine yönelik açık ifadelerin yer aldığı bilgi ve belgelerin sunulması gerekir.

(5) Posta yolu ile dilekçe başvurusunun içeriğinde veya eklerinde detaylı somut bilgi ve belgelere yer verilmesi halinde ikinci fıkrada belirtilen zorunlu şartlar aranmaksızın başvuru, Kurum yetkilisinin onayı ile CİMER Kapısına kaydedilerek işleme alınabilir.

(6) Şahsen yapılan başvurular; Başkanlık, Bölge Müdürlükleri ve iletişim büroları, yurt dışı temsilcilikleri, kurum ve kuruluşların halkla ilişkiler müracaat büroları veya bu görevi yürüten birimleri aracılığıyla yapılabilir. Başvuru sahibine daha hızlı ulaşabilmek amacıyla kişinin telefon ve e-posta bilgileri yetkili personel tarafından talep edilebilir.

(7) Şahsen yapılan başvurularda, başvuru sahibi tarafından hazırlanan dilekçeler gerekli şartları taşıması halinde; sözlü olarak yapılan başvurular ise başvurunun kayıt altına alınması ve başvuru sahibinin imzası ile CİMER Kapısına kaydedilir.

(8) Başvuru yollarından herhangi biri ile CİMER Kapısına yapılan başvuru tamamlandıktan sonra, kişiye başvurusunu takip edebileceği bir başvuru sayısı verilir ve e-posta adresine başvurusunun alındığı bilgisi gönderilir. Şahsen başvurularda ise başvuru tarihi ve sayısı başvuru sahibine ayrıca elden verilir ve başvurusunun durumunu takip edebileceği yollar hakkında bilgilendirme yapılır.

Başvuruların değerlendirilmesi: –Madde 7

(1) CİMER'e yapılan başvurular ivedilikle başvuruya işlem yapmak suretiyle cevap verecek ilgili kurum ve kuruluşla ulaştırılır.

(2) Kurum ve kuruluşların kendileri ile ilgili görmedikleri başvurular, CİMER Kapısı aracılığıyla başvurunun yapıldığı kurum ve kuruluş tarafından gerekçesiyle birlikte ilgili kurum ve kuruluşla iletir.

İLETİŞİM BAŞKANLIĞI DİSİPLİN AMİRLERİ YÖNETMELİĞİ

12. ÜNİTE

Amaç: –Madde 1

(1) Bu Yönetmeliğin amacı, İletişim Başkanlığında görevli memurların disiplin amirlerini tayin ve tespit etmektir.

Kapsam: –Madde 2

(1) Bu Yönetmelik hükümleri, İletişim Başkanlığında görevli 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olarak çalışan memurlar hakkında uygulanır.

Dayanak: –Madde 3

(1) Bu Yönetmelik, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 124 üncü maddesi ile 17/9/1982 tarihli ve 8/5336 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmeliğin 16 ncı maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Disiplin kurulları: –Madde 4

(1) İletişim Başkanlığı personeli hakkında disiplin konularında karar vermek üzere disiplin kurulu ve yüksek disiplin kurulu oluşturulur. Kurulların oluşumu, çalışma usul ve esasları, savunma hakkı, disiplin cezalarına itiraz ve diğer hususlarla ilgili olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanır.

(2) Disiplin kurulları İletişim Başkanının oluru ile oluşturulur.

(3) Kurulların başkan ve **üyelerinin, kurul** çalışmaları sırasında görevleri başında bulunmamaları halinde yerlerine vekilleri **katılır**.

Disiplin ve üst disiplin amirleri: –Madde 5

(1) Başkan, İletişim Başkanlığında görevli tüm personelin **en üst** disiplin amiridir.

(2) İletişim Başkanlığında görevli personelin disiplin ve üst disiplin amirleri bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-1 Sıralı Disiplin Amirleri Cetveli'nde gösterilmiştir.

(3) Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-1'deki cetvelde belirtilen sıralı disiplin amirliklerinden biri, atama yapılmamış olması nedeniyle boş bulunduğu takdirde, müteakip disiplin amiri boş bulunan disiplin amirinin yerine kaim olur.

(4) Birim amirinin bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-1'deki cetvelde gösterilen **daha üst** bir amire doğrudan bağlanması halinde disiplin amiri bağlanılan amirden başlar, üst disiplin amiri de buna göre tespit edilir.

Disipline ilişkin usul ve esaslar bakımından uygulanacak mevzuat: –Madde 6

(1) Disipline ilişkin usul ve esaslar bakımından, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik: –Madde 7

(1) 30/9/2000 tarihli ve 24186 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Disiplin Amirleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük: –Madde 8

(1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme: –Madde 9

(1) Bu Yönetmelik hükümlerini İletişim Başkanı yürütür.

Ek-1

SIRALI DISİPLİN AMİRLERİ CETVELİ

SIRA NO	UNVANI	DISİPLİN AMİRİ	ÜST DISİPLİN AMİRİ
A-MERKEZ TEŞKİLATI			
BAŞKANLIK MAKAMI			
1	Başkan Yardımcısı	Başkan	-
	Başkanlık Makamında Görevli Diğer Personel	Başkan	-
	Başkan Yardımcılığı Makamında Görevli Personel	Başkan Yardımcısı	Başkan
ÖZEL KALEM MÜDÜRLÜĞÜ			
2	Özel Kalem Müdürü	Başkan	-
	Diğer Personel	Özel Kalem Müdürü	Başkan
DAİRE BAŞKANLIKLARI			
3	Daire Başkanı	İlgili Başkan Yardımcısı	Başkan
	Diğer Personel	İlgili Daire Başkanı	İlgili Başkan Yardımcısı
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ			
4	I. Hukuk Müşaviri	İlgili Başkan Yardımcısı	Başkan
	Diğer Personel	I. Hukuk Müşaviri	İlgili Başkan Yardımcısı
DÖNER SERMAYE İŞLETMESİ MÜDÜRLÜĞÜ			
5	İşletme Müdürü	İlgili Daire Başkanı	İlgili Başkan Yardımcısı
	Diğer Personel	İşletme Müdürü	İlgili Daire Başkanı
B- DOĞRUDAN MERKEZE BAĞLI TAŞRA TEŞKİLATI			
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ			
1	Bölge Müdürü	İlgili Başkan Yardımcısı	Başkan
	Şube Müdürü	Bölge Müdürü	İlgili Başkan Yardımcısı
	Diğer Personel	Şube Müdürü	Bölge Müdürü
C- YURT DIŞI TEŞKİLATI			
BASIN MÜŞAVİRLİĞİ/ATAŞELİĞİ			
1	Basın Müşaviri	Misyon Şefi	Başkan
	Ataşe	Misyon Şefi	Başkan
	Ataşe Yardımcısı	Ataşe	Misyon Şefi
	Diğer Personel	Basın Müşaviri	Misyon Şefi

TEST
1

**İLETİŞİM BAŞKANLIĞI DİSİPLİN
AMİRLERİ YÖNETMELİĞİ**

1. İletişim Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliğine göre merkez teşkilatında görevli Özel Kalem Müdürünün disiplin amiri kimdir?
 - A) Bakan
 - B) Özel Kalem Müdürü
 - C) Başkan Yardımcısı
 - D) Başkan
 - E) İlgili Daire Başkanı
2. İletişim Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliğine göre merkez teşkilatı Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğünde görevli İşletme Müdürünün üst disiplin amiri kimdir?
 - A) Başkan
 - B) I. Hukuk Müşaviri
 - C) İlgili Başkan Yardımcısı
 - D) Özel Kalem Müdürü
 - E) İlgili Daire Başkanı
3. İletişim Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliğine göre merkez teşkilatı Özel Kalem Müdürlüğünde görevli Diğer Personelin üst disiplin amiri kimdir?
 - A) Bakan
 - B) Başkan
 - C) Başkan Yardımcısı
 - D) Özel Kalem Müdürü
 - E) İlgili Daire Başkanı
4. İletişim Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliğine göre merkez teşkilatı Yurt Dışı Teşkilatında görevli Ataşe'nin disiplin amiri kimdir?
 - A) I. Hukuk Müşaviri
 - B) Başkan
 - C) Başkan Yardımcısı
 - D) Misyon Şefi
 - E) Basın Müşaviri
5. İletişim Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliğine göre Yurt Dışı Teşkilatında görevli Basın Müşavirinin disiplin amiri kimdir?
 - A) I. Hukuk Müşaviri
 - B) Başkan
 - C) Başkan Yardımcısı
 - D) Misyon Şefi
 - E) Ataşe
6. İletişim Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliğine göre merkez teşkilatı Başkanlık Makamında görevli Diğer Personelin disiplin amiri kimdir?
 - A) Bakan
 - B) Başkan
 - C) Başkan Yardımcısı
 - D) Özel Kalem Müdürü
 - E) İlgili Daire Başkanı
7. İletişim Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliğine göre merkez teşkilatı Yurt Dışı Teşkilatında görevli Ataşe Yardımcısının üst disiplin amiri kimdir?
 - A) I. Hukuk Müşaviri
 - B) Ataşe
 - C) Başkan Yardımcısı
 - D) Misyon Şefi
 - E) Basın Müşaviri
8. İletişim Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliğine göre merkez teşkilatı Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğünde görevli Diğer Personelin üst disiplin amiri kimdir?
 - A) İşletme Müdürü
 - B) I. Hukuk Müşaviri
 - C) İlgili Başkan Yardımcısı
 - D) Özel Kalem Müdürü
 - E) İlgili Daire Başkanı

İLETİŞİM TEORİLERİ

Geleneksel Toplumdan Kitle Toplumuna Dönüşüm

- Sanayi Devrimi ile birlikte görülen bazı değişiklikler toplumlar üzerinde bazı etkilere yol açmıştır.
- Bu durumu açıklamak üzere çok sayıda çalışma ve çok sayıda kavramsallaştırma çabası olduğu görülmektedir.
- Sanayi Devrimi öncesi ve sonrası ile ilgili olarak, toplumların nasıl bir dönüşüm süreci geçirdiğine dayalı olarak üzerinde durulması gereken ilk görüş, Ferdinand Tönnies'in geleneksel toplumlar ve sonrasında, özellikle sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan modern toplum yapılarını açıkladığı "Gemeinschaft - Gesellschaft" kavram çifti çevresinde ortaya koyduğu yaklaşımdır.
- Gemeinschaft terimi genellikle "topluluk / cemaat" olarak çevrilmiştir.
- Tönnies, bu terimi büyük ölçüde kişisel, yakın ve sürekli insan ilişkilerini anlatmakta kullanmıştır.
- Bu ilişkiler içindeki bireyler, tıpkı ailede olduğu gibi, tamamen değilse de büyük ölçüde gerçek dostlar grubuna veya sıkıca birbirine bağlı bir gruba katılmaktadırlar.
- Tönnies bu komünal bağları, herkesin yerini bildiği, statünün atfedildiği, toplumsal ve coğrafi hareketliliğin sınırlı olduğu ve tüm hayat tarzının homojen bir kültüre, örgütlü dine dayandığı ve iki temel kontrol birimi –aile ve kilise- tarafından desteklene kesin bir değerler ve ahlak kuralları tarafından düzenlendiği geleneksel köy topluluklarıyla ilişkilendirmeye çalışmaktadır (Slattery, 2008: s. 60).
- Tönnies, "Gemeinschaft - Gesellschaft" kavram çiftini, insan toplulukları ve içinde yaşadıkları koşulların yansımasını açıklamak üzere bir kıyaslama yapmak ve dönüşümü dile getirmek için kullanmıştır; sanayileşme ile birlikte gelinen noktada da Gemeinschaft'in giderek zayıfladığı, Sanayi toplumları için kullanılan Gesellschaft teriminin karşıladığı toplumsal yapının ağırlık kazandığı görülmektedir.
- Bu dönüşüm sürecinin nasıl sonuçlandığına değinmeden önce ise Gemeinschaft terimi ile vurgulanmak istenen insan topluluklarına ait özellikleri daha detaylı incelemek gerekmektedir.
- Anthony Giddens, bu özellikleri "Modernlik Öncesi İnsan Toplumu Türleri" başlığı altında tablolaştırılmıştır.
- Giddens bu tablo ile modern dönem öncesi toplum yapılarına dair bir sınıflandırma yapmakta ve türleri, varoluş süreleri ve çeşitli özelliklerini ortaya koymaktadır. Modernizm öncesi son toplum yapısını ise geleneksel toplumlar / uygarlıklar olarak ifade etmektedir.

Geleneksel Toplumdan Kitle Toplumuna Dönüşüm

Tür	Varoluş Süresi	Özellikler
Avcı ve toplayıcı toplumlar	Ortak dönemden önce 50 binden günümüze, (şimdi artık tamamen yok olmanın eşiğindedirler.)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Yaşamlarım avcılık, balıkçılık ve yenebilir bitkilerin toplanmasıyla sürdüren az sayıda insandan oluşurlar. Eşitsizlik çok azdır. ○ Rütbe farklılıktan yaş ve cinsiyetle sınırlıdır.
Tarım toplumları	Ortak dönemden önce 12 binden günümüze Bugün artık büyük bölümü, daha büyük politik varlıkların parçasıdır ve ayırt edici özelliklerini de artık yitirmektedirler.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kentler ya da kasabaların olmadığı, küçük kır topluluklarına dayanır. Yaşamlarım, çokluk avcılık ve toplayıcılıkla desteklenen tanm yoluyla sürdürürlü. ○ Avcı ve topluluklara kıyasla daha güçlü eşitsizlikler bulunur. ○ Şefler tarafından yönetilirler.

SOSYOLOJİYE GİRİŞ

14. ÜNİTE

SOSYOLOJİ NEDİR?

- Sosyoloji sosyal ilişkiler üzerinde odaklanır ve sosyal ilişkilerin, bireylerin tutum ve davranışları üzerindeki etkileri ve bu ilişkilerin toplamı olan toplumun oluşumu, gelişimi ve değişimi üzerinde durur.
- Sosyoloji böylece insan toplumlarını inceler.
- Toplum da onun içinde yaşayan insanların davranışlarını, inanç ve kişiliklerini şekillendirir.
- Toplumlar ise insanların oluşturduğu aile, topluluk, sınıf, ulus gibi gruplardan meydana gelir.

Neden Sosyoloji Çalışmalıyız?

- Sosyoloji hakkında en önemli şeylerden biri içinde yaşadığımız ve son derece hızlı bir biçimde değişen dünyayı anlamamıza ve bu değişimlere bir anlam vermemize yardımcı olmasıdır.
- İçinde yaşadığımız dünyaya bir göz attığımız zaman temel değişimlerin aşağıdaki olgulardan oluştuğunu görmekteyiz:
 - ▶ Ekonomik değişim sonucu, eski endüstrilerin ortadan kalkması, hizmet ve bilişim sektörünün gelişimi,
 - ▶ Kent merkezlerinin değişimi sonucu, büyük alışveriş merkezlerinin, hastanelerin, otel ve eğlence merkezlerinin şehir dışına taşınması,
 - ▶ Aile hayatındaki biçimsel değişimler sonucu özellikle kentsel yapıda ailenin küçülmesi, üyelerinin kendi başlarına yaşamaları, kadının çalışma yaşamına giderek daha fazla girmesi ve boşanma oranlarının giderek yükselmesi,
 - ▶ Çalışma yaşamının teknolojik gelişimlere paralel olarak farklılaşması, daha az güvenli ancak daha esnek bir çalışma, yarı zamanlı ve geçici çalışma biçimlerinin giderek yaygınlaşması,
 - ▶ Bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin gelişimiyle çok önemli miktarlarda bilgi ve paranın anında dünyanın en uzak bölgelerine transferinin mümkün olması,
 - ▶ Yoksulluk ve dışlanmanın sonucu olarak eşitsizliğin artması, zengin ve yoksul arasındaki gelir uçurumunun giderek açılması,
 - ▶ Cinayet, şiddet ve uluslararası terörün boyutlarının giderek genişlemesi hatta terörün dünyayı tehdit eden bir tehlike olarak ortaya çıkmasıdır.

- Bu sorunlardan her biri kendi içinde belirgin özellikleri ve ayırıcı nitelikleri olan faktörler olmasına karşılık çeşitli süreçler açısından aralarında ortak noktalar ve ilişkiler bulunmaktadır. İşte sosyoloji bu olguları ve aralarındaki ortak ilişkileri anlamamızda bizlere yardımcı olmaktadır. Sosyoloji ayrıca bu dünyadaki yerimizin anlaşılmasında, bizleri bilgilili kılmaktadır.

SOSYOLOJİNİN KONUSU VE DİĞER BİLİMLERLE İLİŞKİSİ

- Bireyler, içinde yaşadıkları toplumun ve çağın çocuğudur. Bireylerin değerlerinde, tutumlarında, eylemlerinde içinde yaşadıkları toplumun izleri görülür.
- Bireyler toplumdaki etkiledikleri gibi toplumu da etkiler.
- Sosyoloji gündelik hayatta kişisel olduğu düşünülen düşünce, tutum, değer ve eylemlerin arkasındaki toplumsal etkenleri açıklamayı amaçlar.

GÜNDELİK HAYATTAN SOSYOLOJİK KESİTLER

- Alışveriş sırasındaki satıcı ile müşteri ilişkisi ilk bakışta ekonomik bir olay gibi görünebilir. Ancak yakından incelendiğinde ilişkinin arka planında hiç de ekonomik olmayan pek çok toplumsal faktörün olduğu görülebilir. Modadan kişisel zevk ve tercihlere, mağazanın isminden, semtine, satıcı ve müşterinin birbirlerine karşı tutumlarından, pazarlık eğilimlerine hatta bireylerin cinsiyetine kadar pek çok faktör satıcı ve müşteri ilişkisinde etkili olmaktadır. Bu faktörlerin açıklanmasında ise ekonomiden çok sosyolojiye ihtiyaç duyulur. Sosyolojinin amacı, insanların gözlerini ve zihinlerini açarak sosyal yaşama ilişkin her türden soruyu ya da düşünceyi ortaya çıkarabilmektir.

SOSYOLOJİK DÜŞÜNMENİN BİREYE VE TOPLUMA KATKILARI

- Sosyolojinin bireylere ve toplumlara katkıları şunlardır:
 - ▶ İçinde yaşanılan toplumu / kurumu / grubu daha iyi anlamayı sağlar.
 - ▶ Toplumsal olayları daha geniş bir perspektifle analiz edebilmeyi sağlar.
 - ▶ İnsanın kendi davranışlarının nedenlerini daha iyi anlayabilmesini sağlar.

- ▶ Bireylere araştırmacı ve sorgulayıcı bir düşünce tarzı kazandırır.
- ▶ Sosyal sorunların nedenlerini açıklayarak bunların çözümüne katkı sağlar.
- ▶ Bilinen toplumsal gerçekliklerin arkasındaki ilişkilerin ve gerçekliğin görülmesini kolaylaştırır.
- ▶ Farklı kültür ve ülkelerdeki kişilerin davranışlarının anlaşılmasını, dolayısıyla empati becerisinin gelişmesini sağlar.

SOSYOLOJİDE ÖNE ÇIKAN BAZI KURAMLAR (TEORİLER)

- Her bir sosyolojik kurum, toplumu anlama ve açıklama girişimi olarak birbiriyle ilişkili ve kendi içinde tutarlı bir dizi önermeden oluşur.
- Bu önermeler toplumun yorumlanışında farklı bakış açıları sunar.

İşlevselci Kuram

- İşlevselci kuram toplumsal yapıların işlevselliğine odaklanmış bir kuramdır.
- İşlevselci kurama göre toplum kendi varlığını devam ettirebilmek için beraber işleyen, birbirine bağımlı birimlerden oluşur.
- Bu kuram, toplumu kendisini oluşturan parçaların toplamından farklı bir bütün olarak kabul eder.
- İşlevselci kuramın en temel özelliği; mükemmel bir uyum olmasa dahi tüm parçaların bütünleşmek için etkileşim içinde olduklarını, düzen ve denge sağlayan mekanizma görevi gördüklerini savunmasıdır.
- İşlevselci kurama göre toplum karmaşık parçalardan oluşan dengeli bir bütündür. Parçalar arasındaki değişimler bütünü çok fazla etkilemez. Denge yapısal olarak temel unsurdur.
- Bu kurama göre belirli yapılar işlevselse bu yapıların muhafaza edilmesi gerekmektedir.
- İşlevselci kuramın en önemli temsilcileri Emile Durkheim (Emil Durkaym) ve Talcott Parsons'tır (Telkıt Parsıns).

Çatışma Kuramları

- Çatışma kuramları, işlevselci kuramı değişime kapalı ve fazla muhafazakâr bulduğu için eleştirir.
- İşlevselci kuramın uzlaşmaya çok fazla vurgu yaptığını ancak toplumda çıkar çatışmalarının da olduğunu söyler.
- Çatışma kuramları Karl Marx (Karl Marks) ve Max Weber'in (Maks Viber) görüşlerine dayanır.
- Marx, toplumu toplumsal sınıflar arasındaki eşitsizlik temelinde açıklamıştır. Ona göre toplumların tarihi, sınıf çatışmalarının tarihidir.

- Max Weber ise çeşitli iktidar kaynakları temelinde bireyler ve topluluklar arasındaki çıkar çatışmaları üzerinde durmuştur. Bu görüşler çatışma kuramlarının genel perspektifini anlamak açısından önemlidir.
- İşlevselci kuramcılar toplumsal düzene vurgu yaparken çatışma kuramcıları uyumsuzluk ve çatışmalara dikkat çekerler.
- İşlevselci kuram için toplumun dengesi hem durağanlığı hemhareketi gerektirir.
- Bu yaklaşıma bazı çatışma kuramcıları itiraz eder ve çatışmalardan doğan hareketin değişimin motoru olduğunu öne sürerler.
- İşlevselci kuramcılar ortak normlar ve değerler ile toplumsal ahlakın ve toplumsal düzenin sağlandığına dikkat çekerken çatışma kuramcıları toplumsal düzenin hiyerarşik sistemin en tepesinde bulunan iktidarlardan tarafından sağlandığını belirtir.
- Çatışmayı temele alan diğer kuramcılar C. Wright Mills, Lewis Coser (Luis Kosır), Ralf Dahrendorf'tur (Ralf Darindorf).

Sembolik Etkileşimcilik Kuramı

- Makro (büyük ölçekli) toplumsal yapılar yerine insan eylemine odaklanan ve toplumu mikro (küçük ölçekli) yönden inceleyen bir kuramdır.
- George Herbert Mead'in (Corc Hörbirt Miid) öncülüğünü yaptığı sembolik etkileşimcilik kuramı, adından da anlaşılacağı üzere sembollere vurgu yapar.
- Eğitim, siyaset gibi büyük ölçekli yapılar yerine iki arkadaş arasındaki küçük ölçekteki etkileşime odaklanır. Kişileri günlük hayattaki etkileşimlerinin bir sonucu olarak görür.
- Bu etkileşime odaklanan sembolik etkileşimcilik kuramı, toplumsal düzen ve toplumsal değişim kavramlarını küçük parçadan büyük parçaya giderek açıklar.
- Toplum bireylerin günlük etkileşimlerinin ürünü olarak görür.
- İnsan ilişkilerinin temelinde bir semboller bütünü olan dil vardır. Ortak dil sayesinde ortak düşünce ve davranışlar gelişir.
- Kişi; etrafındaki kimseler, nesnelere ve yaşanan olaylar hakkında etkileşime girdiği insanlarla ortak görüşler geliştirir. Bunun sonucu olarak benzer davranışlar ve toplumsal düzen oluşur.
- Kuramın diğer önemli temsilcisi Herbert Blumer'dir (Hörbirt Blumer).

TÜRK SİYASAL TARİHİ

I. BÖLÜM

II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Türkiye'de Siyasal Yaşam (1908-1923)

İttihat ve Terakki Cemiyeti ve II. Meşrutiyet'in İlanı

II. Abdülhamit İdaresi ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Kuruluşu

- 1876 yılında I. Meşrutiyet'i ilan eden ve ilk Mebusan Meclisini açan II. Abdülhamit, Osmanlı-Rus Harbi'ni bahane ederek 1878'de önce meclisi kapattı ardından da anayasayı askıya aldı.
- Meşrutiyet rejimini savunan bir grup Askeri Tıbbiye Mektebi öğrencisi, 1889 yılında İttihad-ı Osmanî Cemiyeti adıyla gizli bir örgüt kurdular.
- Cemiyet 1895 yılında Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti adını aldı.

Hürriyetin İlanı ve Seçimler

- Cemiyetin amacı II. Abdülhamit'i tahttan indirmek ve anayasayı yeniden getirmektir.
- Cemiyete bağlı Enver Bey Selânik'te, Ahmet Niyazi Bey Manastır'da kendilerine bağlı birliklerle ayaklanma çıkardılar.
- Olayların büyümesinden endişelenen Sultan II. Abdülhamit, 24 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyet'i yeniden ilan etmek zorunda kaldı.
- İlk kez II. Meşrutiyet Dönemi'nde Osmanlı toplumu çok partili siyasal hayata geçildi.
- Seçimleri ezici çoğunlukla İttihat ve Terakki Cemiyeti kazandı.

31 Mart (13 Nisan 1909) İsyanı ve II. Abdülhamit'in Tahttan İndirilmesi

- II. Meşrutiyet'in ilanından sonra yapılan seçimlerde, İttihat ve Terakki Fırkası en güçlü siyasi kuruluş hâline geldi.
- Bu durum, İttihat ve Terakki Fırkası ile diğer fırkalar -özellikle de Ahrar Fırkası- arasında anlaşmazlıklar çıkmasına neden oldu.

- Meşrutiyet karşıtı bazı gazeteciler, İttihat ve Terakki Fırkası aleyhine propaganda yapmaya başladılar.
- Bu gelişmelerin ardından "31 Mart Vakası" meydana geldi. Ayaklanma Selânik'ten gelen Hareket Ordusu tarafından bastırıldı.
- Ancak itttihatçılar isyanın tüm sorumluluğunu Sultan II. Abdülhamit'e yüklediler.
- Bir süre sonra da Sultan II. Abdülhamit'i tahttan indirerek yerine Sultan V. Mehmet Reşat'ı getirdiler (27 Nisan 1909).

1909-1913 Dönemi Siyasal Yaşam

- 31 Mart İsyanı'ndan kısa bir süre sonra çoğulcu siyasal yaşama geri dönüldü.
- İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne karşı canlanan liberal ve muhafazakâr muhalefet, 21 Kasım 1911 tarihinde Hürriyet ve İtilaf Fırkası adı altında birleşti.
- 1912 yılında yapılan yeni seçimler, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin baskı yollarına başvurarak kendi adaylarını seçtirmesi nedeniyle "Sopalı Seçimler" olarak anıldı.

İTTİHAH VE TERAKKİ İKTİDARI VE İMPARATORLUĞUN SONU

Babîli Baskını ve İttihat ve Terakki İktidarı

- Karadağ'ın 8 Ekim 1912'de Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmesi ve Sırbistan, Bulgaristan, Yunanistan'ın da katılmasıyla Balkan Savaşları başladı.
- Yenilginin suçlusu olarak görülen Kamil paşa Hükümetine karşı aralarında Enver, Talat ve Cemal Beyler de olmak üzere İttihatçı bir grup subay Babîli'ye yürüdü.
- Siyasal tarihe Babîli Baskını olarak geçen bu darbe, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin siyasal iktidarını pekiştirmesini sağladı.
- Ocak 1913 darbesinden sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti, iç siyasete tamamen hakim oldu.

Türkçülük İdeolojisinin Yükselişi

- II. Meşrutiyet'in resmi ideolojisi olan Osmanlılık, Osmanlı idaresi altında yaşayan tüm dinsel ve etnik unsurları Osmanlı vatani ve Osmanlı hanedanına